

FEATURE

Sydhavnen
- Københavns Amsterdam?

TOP+FLOP

Københavnsteder
- Mads Nørgaard

KBH UPDATE

Nyt i byen
- Golfbane, Valby, WTC

BAGGRUND

Livsformer
- Kend din københavner!

» **KBH** NR 06 · JANUAR 2006

Få Beckham, Johnny Depp og vennerne fra Disney hjem i stuen

Sæt dig godt til rette og gør klar til 33.000 timers underholdning. Med over 52 kanaler i Viasat Guld-pakken kan du være med, når Beckham laver mål i Champions League, når Johnny Depp jagter gulds-katten i Pirates of the Caribbean, og når hele holdet fra Disney laver sjov og ballade for de små. **Kun hos Viasat.**

LIGE NU
199,-*
 Pr. måned

- 52 kanaler
- 33.000 timers tv
- Fri parabolmodtager
- Fri installation

Spar 4.295,-

VIASAT
 Your No.1 Entertainer

VIASAT GULD

FØR ~~299~~ kr./md.

UNDERHOLDNING

FILM

SPORT

DOKUMENTAR & NATUR

*Fordsætter oprettelse af et Guld-årsabon. på Viasat's alm. vilkår. Pris 1. år 199 kr./md. + kortafgift til i alt 679 kr. + miniparabol til 795 kr. - samlet 3.862 kr. Herefter Viasat's til enhver tid gældende normalpris. Kun v/ tilmelding til Betalingsservice og kun husstande uden digitalt Viasat-abon. de seneste 6 mdr. Tilbudet gælder en begrænset periode. Parabolmodtager uden abon. 2.095 kr., lev. og installation normalpris 1.000 kr.

Bestil på tlf. 77 66 10 13

INDHOLD

FEATURE **SYDHAVNEN 10**

'Arbejderklassens Hellerup' er ved at få den helt store omgang mørtel. Kanalby med inspiration fra Amsterdam og futuristisk højhus er bare et lille udpluk.

BAGGRUND **LIVSFORMER 36**

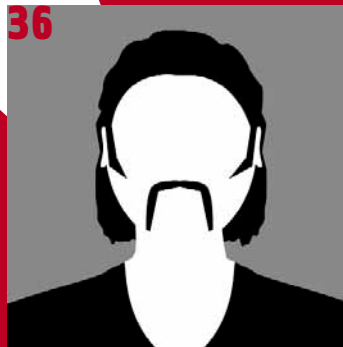
København er ved at blive londoniseret. Centrum tømmes, og boligpriserne tvinger mange langt væk fra byen. Hvem bliver tilbage, og hvor bor de?

KULTUR **KATTEN JAHİ 40**

Han er født i Cleveland, Ohio og er en af de rappere der har andet på hjertet end at ryge jordhugger og råbe så højt som muligt om ingenting. Hvad laver han dog i København?

KULTUR **GADEJAMMER 48**

Har København Europas dårligste gademusikere? KBH går på jagt efter et svar og en forklaring!

KBHNYT 04

DEBAT 07

TING OG LIV 20

HOVEDBIBLIOTEK 24

KØBENHAVNERE 30

TOP+FLOP 34

ONE WAY 50

KLUMMEN 54

DANSK DESIGN PÅ GROUND ZERO

 NEW YORK

 DESIGN

Det nye World Trade Center skyder i øjeblikket op af jorden på Manhattan. De amerikanske arkitekter Skidmore, Owings & Merrill har valgt det danske designfirma GUBI til at indrette en hel etage. Firmaet blev interesseret i Gubi på grund af deres *Gubi Chair* der er designet af Komplot Design. Den var med på Orgatec messen i Köln i 2004 hvor de amerikanske arkitekter faldt pladask for GUBIs design. Derfor blev de danske designere udvalgt til at indrette hele 25. etage i Building No. 7 hvor de fremtidige ansatte vil kunne slynge sig i møbler og andet interiør fra GUBIs kontormøbelserier.

SLAs vision for Åboulevarden, præsenteret i sidste nummer af KBH.

DANSK ARKITEKTUR-UDSTILLING I BERLIN

 BERLIN

 Udstilling

Frem til den 2. februar sætter Galerie Aedes i Berlin fokus på den københavnske tegnestue SLA Landskabsarkitekter. Aedes er Europas ældste og mest debatskabende arkitekturgalleri og er kendt for udstillinger med blandt andet Frank Gehry, Daniel Libeskind og Zaha Hadid. Aedes har valgt SLA fordi tegnestuen efter deres mening gennem de sidste ti år har udviklet sig til en af Europas mest banebrydende. Hvis vejen går til Berlin kan man jo passende kigge lidt på modeller af Frederiksbergs fem nye pladser.

ISLANDS BRYGGE PÅ MP3

 ISLANDS BRYGGE

 ARKITEKTUR-TOUR

Journalisten Kristoffer Friis har vandret rundt på Islands Brygge sammen med formanden for Islands Brygges Lokalhistoriske Forening, Sussie Paddison, og arkitekten Dan Stubbergaard. Det er der kommet to guidede ture ud af som man gratis kan downloade til sin iPod eller mp3-afspiller. De to guidede ture sætter fokus på arkitekturen og historien på Islands Brygge. Kristoffer Friis har netop startet mediebureauet Snoopy Rat som inden længe vil udvikle flere lignende ture. www.k-i-b.dk og www.snoopyrat.dk

MUSIKALSKE STUDENTERBOLIGER

AMAGER

KOLLEGE

Bikuben-kollegiet på hjørnet af Amagerfælledvej og Njalsgade er ved at rejse sig, og nu ser det ud til at det måske får selskab af nye studenterhybler på det modsatte hjørne. Ved Faste Batteri er der nemlig planer om at opføre kollegieboliger til konservatoriestuderende. Det var ellers planen at grunden skulle huse et islamisk kulturcenter med moské, men de planer blev opgivet. Faste Batteri er betegnelsen for resterne af et gammelt befæstningsanlæg fra 1700-tallet, og på de gamle ruiner kommer 'Musikkollegiet' nu måske til at ligge. Projektudkastet er udarbejdet af Dorte Mandrup Arkitekter, og kollegiet kommer, hvis det bliver realiseret, til at bestå af tre kuber med i alt 48 boliger.

TAGBOLIGER PÅ FLADE TAGE

KØBENHAVN

BOLIGER

Når der nu er boligmangel i København hvorfor så ikke udnytte de mange flade tage på byens etagehuse fra 1960'erne og 70'erne? Idéen er blevet til Projekt Tagbolig som har udviklet en prototype der består af to præfabrikerede moduler der kan udvides. De nøglefærdige boliger kan løftes på plads uden at genere de eksisterende beboere og skal udnytte blandt andet solenergi for at blive CO²-neutrale. For tiden er der opstillet en prototype på DR Byen i Ørestad.

TIPPEN

SYDHAVNEN

BOLIGER ELLER GRØNT?

Foreningen Det Grønne Knæ kæmper videre for at bevare grønne områder i Sydhavnen på trods af at kommunen har besluttet at bygge billige boliger på Tippen fra 2018. Tippen er hjemsted for 95 fuglearter og det eneste større grønne område i Sydhavnen.

DALLEVALLE MYSTERIET

CENTRUM

TOM BUTIK

Det hedengange Daells Varehus' lokaler i Fiolstræde ligger på en af de mest centrale adresser i København K, men en stor del af stueetagen har stået gabende tom i næsten tre år. Med en årlig husleje på 7,5 millioner kr. har det været svært at finde en lejer. Siden varehuset drejede nøglen om i 1999, har ejendomsudvikleren TK Development renoveret bygningen, solgt dele af den fra til Hotel Skt Petri og udlejet lokalerne mod Nørregade til en møbelforretningen R.O.O.M. Hans Skovaa fra TK oplyser dog at der er forhandlinger i gang med tre potentielle lejere. Hvis det går i orden, vil klargøringen af de tomme lokaler gå i gang i løbet af foråret.

>KBHkort

■ **KOMMUNEN SKODDER SMØGERNE**
Fra 1. januar 2007 må de ansatte i Københavns Kommune ikke længere ryge indendørs. Og hvor der opholder sig børn, gælder rygeforbuddet både udendørs og indendørs.

■ **GRATIS ADGANG TIL MUSEER**
Børn og unge under 18 år har fra årsskiftet fået gratis adgang til alle statsanerkendte museer. Det vedtog et enigt Folketing d. 15. december. Desuden kan alle museums-gæster fra 1. januar komme gratis på de permanente samlinger på Nationalmuseet og Statens Museum for Kunst.

■ **FØDSELSDAG TIL TIDEN**
Jens Olsens Verdensur har haft rund fødselsdag. I 50 år har det berømte ur passeret tiden for københavnerne og resten af verden. Det præcise urværk, der har til huse i kirketårnet på Københavns Rådhus, blev sat i gang d. 15. december 1955 klokken 14.15. Jubilæet bliver næppe det sidste – uret er bygget til at gå yderligere 520.000 år.

■ **NY BRO FÅR NAVN**
Bryggebroen bliver navnet på den kommende cykel- og gangbro, der skal krydse Københavns Havn mellem Fisketorvet og Islands Brygge.

■ **LANGELINIEBRO SNART FÆRDIG**

I løbet af februar forventes Langeliniebro, der forbinder Østbanegade og Langelinieparken, at stå færdig. Dermed er forbindelsen mellem Østerbro og de rekreative områder langs Københavns Havn genoprettet.

■ **KUNST PÅ FRB**
Et museum for klassisk dansk modernisme. Det er visionen hos en gruppe Frederiksbergborgere, der har stiftet foreningen Frederiksberg Kunstmuseum. Museet vil kunne stå klar i løbet af få uger, da foreningen allerede råder over værker.

MARMOR-NABO PÅ VEJ

 CITY

 NYT BYGGERI

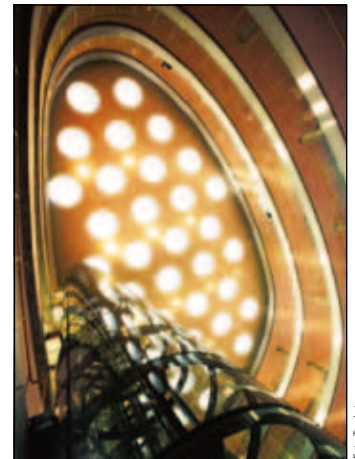
Det sidste hus på Tietgens Ærgelse, grunden overfor Marmor-kirken, er nu revet ned for at give plads til et nyt hus tegnet af arkitekten Tony Fretton. Der er nu ved at blive udarbejdet et lokalplanforslag som tegner til at blive godkendt i februar i år. Håbet er at huset begynder at rejse sig 1. august.

KØBENHAVN COOLEST I SKANDINAVIEN

 KØBENHAVN

 COOLNESS

De rejseinteresserede i Norge, Sverige og Danmark er enige: København er coolest lige nu. Oslo er derimod yt – det er selv nordmændene enige i. Internetrejsebureauet Rejsefeber.dk har sammen med sine søsterselskaber i Norge og Sverige spurgt besøgene på selskabernes hjemmesider hvilken skandinavisk hovedstad de foretrak. Og København kom ind på en klar førsteplads. Spørgsmålet lød: Hvilken by er mest spændende netop nu, Stockholm, Oslo eller København? Det kan næppe overraske at 57 procent af danskerne mener at København er coolest. Mere overraskende er det måske at svenskerne følger trop og giver København 55 procent af stemmerne, mens nordmændene kvitterer med 44 procent for København. Oslo kan til gengæld roligt betegnes som det modsatte af trendy. Kun 6 procent af danskerne, 8 procent af svenskerne, og 22 procent af nordmændene peger på Oslo som coolest lige nu.

NYT HUS

 FREDERIKSBERG

 ARKITEKTUR

Lundgaard og Tranbergs nye bygning, 'Kilen' udgør tre nye afdelinger af Copenhagen Business School på Frederiksberg. Det indre, centrale rum minder om et teater hvor studerende kan sidde og læse på scenegulvet. Gulvet er støbt i mørke granitstykker, og trappegelænderne svøbt i skind. Husets force er i det hele taget de mange detaljer. Afdøde Boje Lundgaard hentede inspirationen til gulvet i det store atrium ved at betragte store isflager svømme mellem hinanden.

» KBH

KBH ApS

Kronprinsessegade 24
1306 København K

telefon 33 32 88 94
mail info@kbhmagasin.dk
web www.kbhmagasin.dk

Annancer

Mediabørs Danmark
telefon 33 91 11 11
Information på www.kbhmagasin.dk

**CHEFREDAKTØR (ANSV.)
OG ADM. DIREKTØR**
Anders Ojgaard
anders@kbhmagasin.dk

REDAKTØR & DISTRIBUTIONSANSVARLIG
Kasper Foged Rasmussen
kasper@kbhmagasin.dk

REDAKTØR
Ellen Otzen
ellen@kbhmagasin.dk

REDAKTØR
Jeppe Villadsen
jeppe@kbhmagasin.dk

Art Director

Anders Ojgaard

Skribenter

Morten Lykkegaard
Katrine Kehlet Nørskov
Christine Christiansen
Johanne Løgstrup
Beate Bernhoft
Renke Tan

Fotografer

Ty Stange
Martin Dybdahl
Kristoffer Hulenberg
Anders Ojgaard

Tryk

Franzen A/S

Oplag

30.000

Udgivelsen er støttet af

Fonden Realdania
Statens Kunstfond
HOME

Distribution

KBH er gratis og kan findes på 200 caféer, i butikker, biografer m.v.

Artikelforslag

Sendes til info@kbhmagasin.dk

Artikler eller illustrationer må ikke eftertrykkes uden skriftlig tilladelse fra KBH.

DEBAT

SEND DIT INDLÆG TIL
debat@kbhmagasin.dk

LEGEPLADSEN VED HAVNEN

Under overskriften "Nyt hus ved havnen" foregriber KBH i nr. 5 unægtelig Bryghusgrundens fremtidige udnyttelse. I en kort notits på side 5 hedder det: "På Bryghusgrunden ved siden af Den sorte Diamant har der været tomt siden 1960 - i øjeblikket er der parkeringsplads. Fonden Realdania har nu gennem sit underselskab Realea købt grunden af Ørestadsselskabet, og de har store planer."

KBH's notits påkaldte sig min opmærksomhed, fordi den var totalt blottet for kritisk vinkel og velresearchet indblik. Bryghusgrunden er i dag ikke blot udlagt til parkering. Gennem de sidste 30-40 år har Bryghusgrunden huset Indre Bys største legeplads. Kvarterets børnefamilier, skole og en lang række børneinstitutioner har i årtier haft deres daglige gang på grunden.

At KBH kunne glemme legepladsens eksistens i sin notits og alene omtale den nuværende parkeringsplads kunne måske udlægges som resultat af manglende

research hos KBH's redaktion. Men det kunne også skyldes at man bevidst ikke har ønsket at oplyse at Bryghusgrunden i årtier har været et friurum (om end mangelfuldt vedligeholdt af Københavns Kommune) for kvarterets børn, deres forældre og deres institutioner. Hvorfor? Fordi netop køberen af Bryghusgrunden, Fonden Realdania, støtter udgivelsen af netop KBH.

Denne tilsyneladende tætte forbindelse mellem KBH og Fonden Realdania klæder bestemt KBH så længe det ikke går ud over den redaktionelle linie og så længe man ikke har til sinds at gå på kompromis med kriterier for kritisk journalistik.

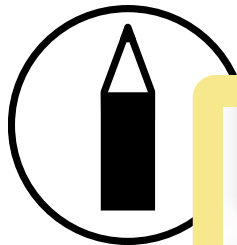
KBH bør skrive sig bag øret at det sidste ord om Bryghusgrundens fremtid bestemt ikke er sagt. Tillad mig derfor afslutningsvist at opfordre KBH til at følge sagen om Bryghusgrunden tæt. Det ville glæde læserne og klæde den redaktionelle linie - på et ellers godt og flot blad.

Jesper Egevang
H. C. Andersens Boulevard, Kbh V

*Kære Jesper Egevang
KBH er et 100% uafhængigt magasin. Bladet er privat startet og køres helt uafhængigt af andre interesser. Fonden Realdania støtter rigtig nok udgivelsen, men de har ingen redaktionel indflydelse. Fonden har valgt at støtte KBH fordi den ser en værdi i et frit og uafhængigt magasin om København med fokus på arkitektur og byens udvikling.*

De små noter i sektionen "KBHnyt" kan i kraft af deres størrelse ikke komme rundt om alle problemstillinger, og legepladsen er i denne sammenhæng en lille del af et stort hele. Der foreligger intet konkret projekt for grunden, så man kan forestille sig at legepladsen integreres eller at der bygges en ny. Klaus Bondam har opfordret jer beboere til at gå sammen, så kommunen har en gruppe at gå i dialog med. Så I vil uden tvivl kunne påvirke sagen hen ad vejen. På KBH finder vi det interessant at havnen kan få et flot byggeri, og vi håber bestemt at legepladsen kan indpasses i projektet. Men det vil da være synd på forhånd at aflyse projektet på grund af den? Den del af helheden kan forhåbentlig klares i dialog mellem kommune, bygherre og legepladsens brugere. Vi skal nok følge op på sagen. AD

IDÉBANKEN

SEND DIN IDÉ TIL | KBH sender to billetter til Empire Bio til månedens bedste, sjoveste, vildeste eller mest underlige idé.
debat@kbhmagasin.dk

LUK FOLK IND I PAUSEN

MÅNEDENS IDÉ

Tusinder af kvadratmeter kontor står tomt i København. Samtidig går mange mennesker rundt og ønsker sig et sted hvor de kan udfolde deres talent. Et sted hvor de kan afprøve deres iværksætterambitioner, male det kunst eller skabe de kreationer de ikke har plads til at skabe derhjemme i den lille toværelses.

De tomme kontorlokaler koster selvsagt ejerne penge, og det ser ikke ud til at deres redning ligger om det næste gadehjørne. Samtidig har det vist sig at liv i de forlattede kvadratmeter skaber cool cash for ejerne. Tænk bare på hvad Luftkastellet har gjort for interessen for området omkring Strandgade og Krøyers Plads.

Banen er kridtet op. Men ingen gør det der

ligger lige for, nemlig at åbne op for kunstnerne, iværksætterne og dem der bare har brug for et sted at spille saxofon. Det er til gavn for ejerne, der vil opleve positiv omtale, dækning af basale omkostninger og hvis klaveret spiller rigtigt; en værdistigning af deres ejendom.

Intet varer som bekendt evigt. Og det behøver denne form for udlejning heller ikke. Når tiden vender, kan de etablerede virksomheder vende tilbage til kontorerne.

Men tænk hvad der kunne skabes af kunst, idéer og gode timer ved at lukke folk ind i mellemtiden.

Björn Emil Jensen
Bestyrelsesmedlem i organisationen
Mellemrum

LEDER

af Anders Ojgaard

EN VARIERET HAVN I SYD

Sydhavnen! For en lille forstadsknægt som mig var det indbegrebet af kæmpe, buldrende storby når jeg besøgte mor- mor og morfar på Johan Kellersvej i slutningen af 1970'erne og starten af 1980'erne. Fra altanen på 3. sal kunne jeg kigge lige over på Sydhavnen Station – en station der var bygget på betonpiller og svævede over vejen hvor biler rasede til og fra Vesterbro. Lidt til venstre kunne jeg se de der uendelige godstog der bare bliver ved og ved, og jeg måtte ind og dele historien med morfar hvis der kom et tog med mere end 50 vogne. På gaden lå der en købmand, en bager og en masse småforretninger jeg ikke kan huske. Mennesker syntes hele tiden at komme om hjørnet eller forsvinde ned ad en side- gade. "Hold kæft, det er urban," tænkte jeg ikke, for det var jeg for lille til. Men det var lige den tanke der på billedsprog formede sig i mit barnehoved.

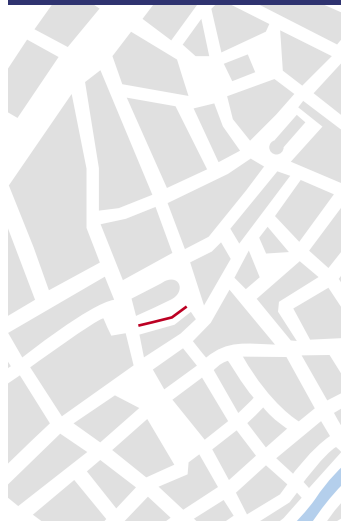
Da jeg senere flyttede fra forstæderne og ind til byen, lærte jeg at Sydhavnen ikke er denne verdens urbane moder. Og jeg lærte hurtigt at det nok var bedre at se sig om efter lejlig- hed et andet sted. "Sydhavnen!" Det har den der klang man helst ikke vil høre det samme sted som man sætter sin sofa. Der er grimt, dødt, kedeligt og fuldt af værthuse med navne som Sommerlunden og Venners Hjem hvor fadøl er for bøs- ser.

Men ikke længere. I hvert fald ikke i den del af Sydhavnen der ligger helt ud til vandet. I de næste år vil et væld af bolig- er og kontorer skyde op i det nedslidte område. Kommunen understreger at området ikke kun skal være for de rige, men faktum er at de fleste af de projekterede byggerier ved vandet kræver et godt tag i lommen for de fleste. Men sådan må det nødvendigvis være. Havudsigt koster. De billigere leje- og andelsboliger vil formodentlig alle komme til at ligge læng- ere fra vandet. Og det bliver interessant at se om det nye og det gamle Sydhavn vil vokse sammen.

Hvad der er interessant som almindelig Københavner er at rigtig mange af projekterne i Sydhavnen vil noget. Et godt eksempel er Kanalbyen som vi portrætterer i dette nummer. I mange år har vi lidt under eftervirkningerne af modernis- men der kom til verden sidst i 20'erne, *peakede* i 60'erne og er ansvarlig for rigtig mange monotone, firkantede karréer hvor hver bolig er uden nogen som helst form for individuel identitet. I Kanalbyen er facade- og boligvariation tænkt ind i en stor *masterplan*, og resultatet ser meget lovende ud. Den hollandske arkitekt bag områderne Borneo og Java i Amster- dam, som er inspirationen til kanalbyen, mødte ellers oprind- eligt rynkede næser fra sine kollegaer. Den slags er jo at give køb på den store idé og lefle for pøbelen. Men faktum er at det virker! Området er populært i Amsterdam og vil formod- entlig også blive det i København. Både kommune og bygher- rer bør måske fremover skele til variationen i Sydhavnen.

Dyrkøb

› KBHs NAVNE #03

af Katrine Kehlet Nørskov

Når københavnere kan lide et navn, bliver det hængende. Det er i hvert fald tilfældet med Dyrkøb, som er navnet på en kort gade der går fra Fiolstræde til Nørregade – mellem Skindergade og Vor Frue Kirke. Navnet kan spores helt tilbage til 1622 hvor der på Nørregade op til sydsiden af Vor Frue Kirke lå et vinhus som gik under navnet Dyrkøb. Navnet har i folkesnakken været en ironisk kommentar – enten hentydede det til at vinhand- leren købte huset for dyrt, eller måske var det snar- ere udskænkningen der var for dyr.

Bygningen, som den gamle skænkestue havde til huse i, blev revet ned i 1699, men navnet må have levet videre i den folkelige tradition op igennem 1700-tallet. For først efter den anden store brand i København i 1795, og efter at kirkegården ved Vor Frue Kirke var blevet nedlagt, blev gaden vi i dag kender som Dyrkøb anlagt. Og gaden fik en hård start på tilværelsen for i 1807 bombarderede eng- lænderne København og brugte Vor Frue Kirkes høje spir som mål for brandbomberne. Kirken gik op i lys lue, og hele kvarteret blev lagt i ruiner. Da

kirken blev genopbygget, var planen at det skulle være uden tårn og spir. Den enevældige konge, Frederik VI, mente imidlertid ikke at sådan en kirke kunne indgyde borgerne den rette gudfrygtighed, så der blev tilføjet et tårn.

Mens vinhuset, som i folkemunde gik under navnet Dyrkøb, stadig eksisterede, valgte en anden københavnsk vinhandler i øvrigt at kalde sin beværtning for Godtkøb – et navn med en indbygget hilsen til konkurrenten. Godtkøb lå på hjørnet af Sankt Peders Stræde og Nørregade og altså ikke mange skridt fra Dyrkøb.

Endnu i dag finder vi den lille gade, Dyrkøb, i læ af Vor Frue Kirke på domkirkens østside. Mange kender nok Dyrkøb som et godt (om end ofte over- rendt) sted at komme af med sin bil eftersom gaden nu til dags fungerer som parkeringsplads. Desuden har Amnesty International et infotek der holder til i en kælder i gaden, og på hjørnet af Dyrkøb og Nørregade ligger den velassorterede boghandel Athenium.

K B H U P D A T E

WORLD TRADE CENTER

Af Kasper Foged Rasmussen

København skal have verdens World Trade Center nummer 275.

Der skal bygges et World Trade Center i København. Det skal ligge i Ørestad og danne rammen om Københavns nye rolle som bindeled mellem det skandinaviske og baltiske marked.

INTERNATIONAL KÆDE

Det mest kendte World Trade Center er uden tvivl det der blev smadret af to passagerfly i New York City på en skæbnesvanger septemberdag i 2001. Men faktisk findes der intet mindre end 274 World Trade Centers i mere end 100 lande. Sammenslutningen bag er World Trade Center

Association som har mere end 750.000 virksomheder som medlemmer og har til formål at danne internationale handelsnetværk og skabe attraktive samarbejds miljøer.

FUNKLENDE KRISTAL

World Trade Center Copenhagen er stadig i idéudviklingsfasen, men efter planerne skal projektet udvikles over de næste cirka ti år. Det er Sjælsø Gruppen der ejer rettighederne til WTC-konceptet i Danmark, og arkitekten Kim Utzon har udarbejdet et forslag til hvordan det prestigefulde projekt kan se ud. Han har tegnet et

kompleks der indeholder tre tårne på hver tyve etager samt en række øvrige bygninger på syv til ni etager. World Trade Center Copenhagen vil kunne byde på alt fra restauranter, cafeer, butikker og hotel til kunstudstillinger og konference-faciliteter – samt naturligvis et væld af kontorlokaler og mødefaciliteter.

Tilbage står bare at Sjælsø Gruppen skal blive enig med Ørestadsselskabet om at købe en passende grund til den rigtige pris, og når de første 10.000 m² er lejet ud, kan det første spadestik til hvad der bliver Danmarks største kontorbyggeri blive taget.

WTCFAKTA

- De første WTC blev bygget i Houston, New Orleans, New York og Tokyo.
- Foreningens formål er at fremme stabilitet, fred, global handel og udvikling der alt sammen skal fostre en positiv økonomisk vækst.

→ Det store WTC vil i alt rumme 125.000 m².

Liv i Sydhavnen

Der er gang i Sydhavnen. Boliger og erhverv vokser op i de forfaldne havneområder, og der bliver gravet kanaler, så Sydhavnen om et par år bliver et lille Amsterdam.

Af Kasper Foged Rasmussen

"Man har en storby lige i ryggen, og visionen handler netop om at få en herlighedsværdi ud af et gammelt industriområde. Det har også været vigtigt for os at det bliver et blandet område med arbejdspladser og boliger, og der er også allerede en skole og andre servicefunktioner på tegnebrættet," siger Københavns Stadsarkitekt, Jan Christiansen. Arkitekt i Plan og Arkitektur Lars Korn er også begejstret for udviklingen i området: "I Sydhavnen har man mulighed for at bo ved vandet, og så er det jo et område hvor man kan kigge over på det grønne Amager," siger han og peger på at nærheden til byen er det, der for alvor gør de gamle industrigrunde i Sydhavnen attraktive.

IKKE KUN FOR DE RIGESTE

"Vi vil ikke have et sted som er reserveret de rigeste," siger Jan Christiansen. I Sydhavnen vil en tredjedel af boligerne være enten almen-nyttige, leje- eller andelsboliger. "På den måde vil der også være mulighed for at folk uden tre millioner på lommen kan flytte herud. Det er da på en måde trist at boligpriserne har udviklet sig som de har. På den anden side er det jo også en

faktor som har været med til at muliggøre det hele. Nu hvor der er så mange penge i systemet, kan vi sætte meget høje krav til bygherrerne. Så om ikke andet har de høje priser dannet grobund for byggeri i langt højere kvalitet end hvad man ser når priserne er nede," siger Jan Christiansen og fortsætter: "Sydhavnsområdet er det fattigste område i Danmark. Det vil ændre sig nu. Hele området bliver løftet op og forsynet med nye faciliteter.

ADGANG TIL VANDETS GLÆDER

Når Jan Christiansen eller Lars Korn rejser rundt i andre lande, er de efterhånden vant til at folk griner når de fortæller at folk bader i Københavns Havn om sommeren. "De tror simpelthen ikke på det. I Sydhavnen er der mange boliger som vil få direkte adgang til vandet med egne bådebroer osv. I enkelte tilfælde kan man ligefrem hoppe direkte i vandet fra bagsiden af sit hus – om der så er nogen der reelt set vil benytte sig af den mulighed er måske tvivlsomt, men det at muligheden er der, er helt unik," siger Lars Korn.

Den store succes som Havnebadet ved

Islands Brygge har oplevet skal gentages i Sydhavnen. "Der bliver bygget et nyt havnebad ved Sluseholmen, og det vil jo uden tvivl også skabe en masse liv i området," fortæller Lars Korn.

LUGTEN AF ØL OG TJÆRE

Mellem de nye arkitekttegnede huse kiler den gamle Valby Bådklub sig ind, og det kan måske undre at de interimistiske røde huse ikke er blevet kørt over af de store bulldozere, men det er faktisk et bevidst valg. "Den stemning som lugten af tjære og håndbajere skaber er noget der udvikles over meget lang tid og noget der giver en helt særlig atmosfære i Sydhavnen. Der har da været nogle der har ringet og brokket sig over at Valby Bådklubs bygninger tager en del af udsigten fra nybyggeriets nederste lejligheder, men når vi så fortæller hvorfor det er vigtigt at bevare dem, kan langt de fleste godt forstå vores beslutning," fortæller Lars Korn og Jan Christiansen er enig: "Rige mennesker efterlader sig sjældent noget spændende, og derfor er sådan noget som Valby Bådklub vigtigt for området," siger han.

TEKNOLOGI

Udviklingen i Sydhavnen startede for alvor da virksomheder som Nokia, Sonofon, Philips flyttede ud på Frederikskaj i slutningen af 1990'erne. Nokias hovedsæde blev imidlertid hurtigt for lille og teleselskabet måtte udvide. De byggede et nyt domicil på den anden side af havnen og forbandt de to bygninger med en buet, gennemsigtig bro.

TV2-BYEN

Ørestad har fået DR-Byen. Nu vil TV2 i København også samle flere aktiviteter i ét hus. TV-stationen har besluttet at rykke ud på Teglnholmen i et tomt kontorbyggeri hvor TV2 Zulu, TV2 København og TV2 Reklame skal slå pjalterne sammen på adressen ved siden af Samsungs hovedkvarter. TV2 i København får dermed 8.000 kvadratmeter at boltre sig på.

1 JAZZ-GADENAVNE

I fremtiden vil en del af byens borgere måske komme til at få adresse på Dexter Gordon Allé eller Ben Webster Gade. København Kommune har besluttet at navngive de kommende gader på Sluseholmen efter jazzmusikere med tilknytning til København. Sluseholmen skal dermed spille sammen med Sydhavnens musikkarver hvor vejene er opkaldt efter klassiske komponister. De nye veje opkaldes efter Ben Webster, Kenny Drew, Thad Jones, Oscar Pettiford, Ernie Wilkins, Richard Boone og Dexter Gordon.

2 WESTSIDE

Det er tegnestuen bag det nye Skuespilhus ved Skt. Annæ Plads, Lundgaard og Trandberg, der har tegnet det U-formede Westside. Særlig karakteristisk for det 7-etagers høje boligprojekt bliver den enorme gårdhave som tilfører alle lejlighederne lys og udsigt. Facaden kommer til at bestå af jatoba-træ og glas.

3 PÅ SØJLER

Tegnestuen Vandkunsten bygger 118 lejligheder i Teglværkshavnen. Boligerne kommer til at hvile, dels på en smal kunstig ø, dels på søjler ud over havnebassinet. En del af lejlighederne kommer derved til at svæve direkte over vandspejlet.

4 ALLER

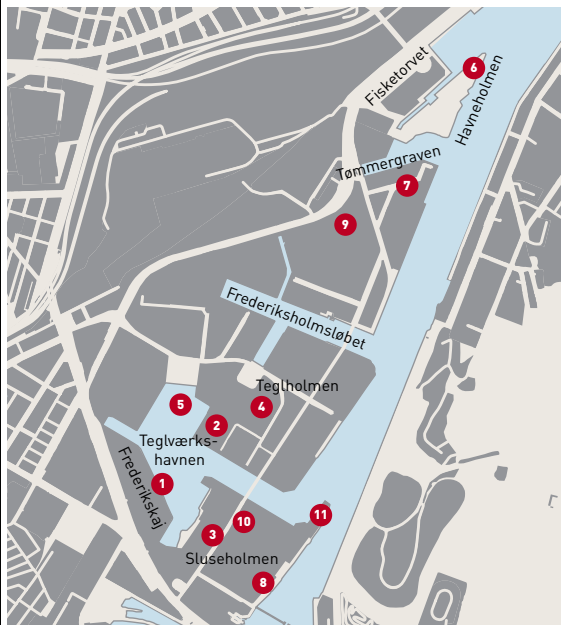
PLH Arkitekter har udarbejdet forslag til et nyt mediehus for Aller-koncernen på spidsen af Havneholmen. Den nye bygning bliver på 16.000 m² fordelt over syv etager, og byggeriet skal stå færdig i 2008.

5 ENGHAVE BRYGGE

Der er planlagt omkring 500 ejerlejligheder på Enghave Brygge lige syd for Fisketorvet. Firmaet Nordicom står bag projektet der vil blive i samme Christianshavnerstil som Kanalbyen på Sluseholmen.

6 VALBY BÅDKLUB

Valby Bådklub er en motorbådsklub med farverige både og småskure der har holdt til i Sydhavnen i mere end 30 år. Klubben tæller cirka 135 medlemmer, og Københavns Kommune ser den gamle klub som en yderst vigtig institution i området som skal bevares så den hyggelige stemning kan smitte af på alle de nye boliger.

7 SYDHAVNEN

I dette nummer af KBH kommer vi rundt om 11 projekter i Sydhavnen, men mange flere er på vej eller allerede i gang.

8 HC ØRSTEDVÆRKET

Værket fungerer stadig på fuld kraft, men når der lukkes for strømmen engang i fremtiden, ser Københavns Stadsarkitekt det store værk som et oplagt bud på en københavnsk version af kunstmuseet *Tate Modern* i London som netop er indrettet i det tidligere elkraftværk *Bankside*.

Ny bydel smider uniformen ¹⁰

Det dufter af Amsterdam på Sluseholmen hvor en ny kanalby er ved at skyde op - det største byprojekt siden Chr. IV byggede Christianshavn.

Af Jeppe Villadsen • illustrationer: Eyecadcher

Amsterdam, Venedig, Christianshavn – det er ikke svært at se, hvor byggeriet på Sluseholmen har hentet sin inspiration. Vandet er det afgørende element i den Kanalby der er ved at tage form på områdets gamle industri- og havnearealer. 11 øer, gennemskåret af kanaler og bebygget med karreer af uens byhuse, bliver det til. Husene ligger mange steder helt ud til kanalen, ligesom broer, brygger og vandtrapper vil give mulighed for at komme tæt på vandoverfladen og dykke tærne i vandet.

Projektet, der er blevet kaldt et af de mest spændende i København nogensinde, er opført ud fra et sæt arkitektoniske spilleregler – nogle

dogmer – som f.eks. foreskriver variation i bygningernes højde og etageantal og fastslår at “husenes facader er individuelle ansigter mod det offentlige rum”.

“Dogmerne handler om, at vi i fællesskab har besluttet at vi vil lave en varieret by som består af karreer, og hver karre er dannet af individuelle huse,” siger Jørgen Bach, arkitekt og partner i tegnestuen Arkitema som har været med til at lave masterplanen for området.

Variationen bliver yderligere sikret ved at hele Sluseholmen kommer til at bestå af huse fra mere end 30 forskellige arkitekter og tegnestuer. Resultatet er en slags by i byen à la Christianshavn eller Nyhavn – bare uden for centrum.

SLUSEHOLMFAKTA

- Sluseholmen blev skabt ved opfyldninger i begyndelsen af 1940'erne hvor området blev brugt af fabrikken Aalborg Portland.
- I 1999 satte Københavns kommune, Københavns Havn og Miljø- og Energiministeriet sig sammen for at lave en fælles plan der skulle omdanne havnen til et levende bymiljø - herunder Sluseholmen.
- I 2000 kom den hollandske tegnestue *Soeters van Eldonk Ponc* med et idéoplæg til en masterplan for Sluseholmen.
- I 2001 præsenterede den danske tegnestue Arkitema sammen med Soeters den endelige masterplan for området.
- I 2004 indledte Nordicom, JM og Sjælsø salg af lejligheder.
- I efteråret 2006 flytter de første beboere ind.

OS MED DE FEDESTE FESTER

“I stedet for en uniform karré med 400 boliger kommer man til at bo i overskuelige sociale enheder med 6 til 12 familier i hvert hus. Det er et fællesskab, der er til at overskue. Man kan holde en julefrokost eller en børnefødselsdag sammen, og der er fælles grillplads nede i gården. Vi tror på at ved at skabe denne her arkitektoniske identitet, kan du også dyrke den sociale identitet: ‘Det er os der bor i det røde hus – det er os der har de fedeste fester’, eller hvad det nu kan være. At man på den måde kan styrke det sociale fællesskab,” siger Jørgen Bach.

Når vi ikke tidligere har set den slags byer som færdige pakkedninger, har det ifølge Jørgen Bach en naturlig forklaring. Det har ganske enkelt ikke kunnet lade sig gøre rent teknisk.

“Det handler i høj grad om, at det først er muligt nu. Forestil dig den enorme datamængde, det giver, når 30 arkitekter skal tegne 1.400 boliger. Nu kan vi håndtere det rent datamæssigt fordi vi kan gøre det på computer. Hvis man skulle have gjort det i hånden, ville det have taget 30 år.” >>

Den samlede plan for Kanalbyen med i alt otte øer. Yderligere tre øer er på tegnebrættet.

Af Jeppe Villadsen

Kanal til fremtiden

Vandet har trukket Jakob Groth og hans kæreste fra Nørrebro til Sluseholmen i Københavns sydhavn - de glæder sig til at gå ombord i havnebad, husbåde og kanaler.

Et boligsift fra Nørrebro til Sydhavn kunne indtil for kort tid siden lyde som et gevaldigt skridt ned ad på boligstigen. Men området er i rivende udvikling, og for Jacob Groth og hans kæreste er flyttekasserne pakket med drømme og forventninger, selv om målet hedder Københavns Sydhavn.

De købte for et halvt år siden lejlighed på Sluseholmen i den nye såkaldte Kanalby.

“Dengang gloede vores venner på os når vi sagde at vi havde købt noget i Sydhavnen, men allerede i løbet af det halve år har det ændret sig meget fordi folk kan se hvad der sker af udvikling dernede,” siger 27-årige Jacob Groth.

Byggeriet, der er ved at blive opført, består af øer med huse gennemskåret af et net af kanaler efter hollandsk forbillede. Jacob Groth og kæresten flytter ind til sommer i et kanalhus med vand lige uden for hoveddøren.

Netop vandet var det helt store trækplaster for parret der bor i en andelslejlighed på Stefansgade på Nørrebro.

“Jeg har altid været vild med vand, og her fik vi mulighed for at bo i et område med vand som samtidig er tæt på vores arbejdspladser og på byen i det hele taget. Det så jeg som lidt af en unik mulighed når det samtidig er i en prisklasse der er til at betale.”

“Og så synes jeg det er en utrolig spændende vision der er for området. Byggeriet virker mere charmerende end de store ens klodser der bliver bygget mange steder,” siger Jacob Groth der arbejder som konsulent i Nordea. Kæresten er *trainee* i IC Companys.

FRA BAR BUND

Der var kun en bar, snedækket mark da de første gang var ude for at kigge på området.

“Så det var noget med at kigge på alle tegningerne og så gå en tur i området og overbevise sig selv om at man ikke kan høre motorvejen alt for meget,” ler han.

Nu holder de vejret i spænding, mens de flotte bygningsmodeller bliver omsat til konkret mørtel og mursten. Vil virkeligheden leve op til de tillokkende salgsbrochurer?

“Jeg forventer at området rent faktisk får det

udtryk det har på tegningerne, og at København som by gør det muligt ved at lave lokalplaner som tillader udbygningen af Teglholmen og i det hele taget hjælper med til at skabe et inspirerende miljø i området. Ellers bliver det bare otte isolerede øer i et område som ikke er det mest interessante.”

BYDELING

Jacob Groth håber blandt andet på at planerne om et nyt havnebad bliver gennemført, at der etableres en række broforbindelser og at der kommer husbåde.

“Sådan nogle ting som kan gøre området til noget særligt.”

Han har dog ikke de store forventninger til at boligområdet langs vandet vil smelte sammen med det gamle Sydhavn.

“I min verden er nybyggerierne ved vandet ikke rigtigt Sydhavnen, men en ny separat bydel. Jeg tror der vil blive et rimeligt stort skel mellem det nye og det gamle Sydhavn, ikke mindst på grund af den store Sydhavnsgade, der skærer sig ned igennem området. Der skal gøres meget ved den gade hvis området skal samles.” ◀◀

SYDHAVNEN

NU MED PLAN

Byggeriet på Sluseholmen er første gang i en lang årrække, at et nyt byområde etableres ud fra en komplet masterplan der er udarbejdet på forhånd. Det er det anerkendte hollandske arkitektfirma *Soeters van Eldonk Ponec*, der har erfaring med lignende kanalbyggerier i Amsterdam, som har udarbejdet planen.

“Fra Sjællandsbroen og hele vejen op til Fisketorvet skal ‘kanten’ af byen ud mod havnen ifølge planen bestå af kanaler, så man på den måde får fliget havnen op og skabt mest muligt kontakt til vandet,” fortæller Jørgen Bach.

Og siden den første masterplan blev præsenteret i 2000, er det gået stærkt. Dengang regnede alle med en tidshorisont på 12 til 15 år på projektet. I dag ser de sidste huse ud til at stå færdige i 2008.

“Udviklingen af Kanalbyen er gået langt hurtigere, end vi havde regnet med, og dermed har hele udviklingen i Sydhavnen fået en fantastisk start. Det, jeg var nervøs for i begyndelsen, var at vi kun skulle få bygget en eller to karreer, og udviklingen så ville gå i stå. Det ville være kommet til at se lidt mærkeligt ud. Men nu bliver det hele bygget og kommer til at stå som et eksempel på hvordan det kan gøres, og det er jo en drømmestart for et nyt bykvarter at man får lagt hjørnesteinen, så man kan få et indtryk af hvordan resten af kvarteret kommer til at se ud.”

Dermed er det gået lettere end frygtet at bryde med Sydhavnens noget flossede image. “Folk har taget overraskende godt imod det. Det er gået relativt hurtigt med at få vendt områdets image til noget positivt,” siger Jørgen Bach.

REKET VÆK

Og at det ikke bare er en selvtilfreds arkitekt der har talt sig varm, vidner det eksplosive boligsalg om. I Nordicom, der har været med til at udvikle projektet og står for salget på to af øerne, meldes der om at lejlighederne nærmest er blevet revet væk. Køberne er især yngre par der kommer fra lejligheder i Københavns brokvarterer og på Amager.

Det er den bynære beliggenhed og muligheden for havudsigt til husmandspriser som er områdets helt store trækplaster, mener salgsschef i Nordicom Bolig, Thomas Kent Larsen. Og så er folk trætte af uniforme boligkarreer, mener han.

“Boligkarreer hvor det er de samme huse der gentager sig gennem hele gaden, svarer dårligt til tidsånden hvor folk har behov for at udtrykke sig mere individuelt. Man skal kunne sige: ‘Der bor jeg – sådan er jeg’,” siger Thomas Kent Larsen. <<

Den gamle Sydhavn

Ghetto eller idyl?

Af Ellen Otzen • foto: Heine Pedersen, fra "En by i København"

Det er i 1901 en mudret udørk kaldet Kongens Enghave bliver en del af Københavns Kommune. Området er domineret af Frederiksholm Teglværk – grundlagt i 1870'erne som konsekvens af den stigende efterspørgsel på byggematerialer til opførelsen af Københavns brokvarterer.

Man bygger arbejderboliger i tilknytning til teglværket, men de er kummerlige og usunde. I årene omkring første verdenskrig er der for alvor boligmangel i byen, og i 1913 beslutter Arbejdernes Kooperative Byggeforening (AKB) at der skal skabes sunde boligforhold for arbejderne i de landlige omgivelser. Slut med tuberkulose, mørke baggårde som dem på Vesterbro og Nørrebro. I Kongens Enghave skal man kunne trække vejret frit, og en bager, der netop har åbnet butik på Mozartsvej, udtaler til en avis at han finder det "rådeligt at søge tidligt ud i de frie, sunde områder i Byens Periferi." AKBs forbillede er arbejderbyen Bootle uden for Liverpool hvor man i 1880'erne – som modstykke til spekulationsbyggeri Liverpool by – havde opført arbejderboliger uden for storbyen.

ARBEJDERKLASSENS HELLERUP

I de næste 40 år opfører AKB almennyttige boliger i området i samarbejde med Københavns kommune. På Borbjergvej, hvor tidligere statsminister Anker Jørgensen stadig bor i dag, opfører man fem-etages karréer – uden baggårde, vel at mærke. Sidst i 1920'erne kommer der gang i det privatfinansierede boligbyggeri, og nu stiger standarden yderligere: Lejlighederne i "Musikbyen" omkring Mozartsvej har centralvarme og bad. Arbejderklassens Hellerup er etableret.

Men forestillingen om den landlige idyl i byens udkant står ikke helt mål med realiteterne i dag. Med en gennemsnitlig årsindtægt på 135.000 kr. er Sydhavnen Københavns fattigste kvarter, og 50% af byggeriet i området er almennyttige boliger.

"De almennyttige boliger i Sydhavnen virker bevarende i forhold til hvilket segment der vælger at bo der," siger sociologen Henrik Dahl. "Det er folk der er underlagt et politisk regelværk med anvinsingsret etc. Derfor bliver det på en beklagelig måde synonymt med en ghetto."

I 2003 var arbejdsløsheden næsten dobbelt så høj som i det øvrige København. Kvarteret fungerer som transportkorridor for København, og den tunge trafik gør det ubehageligt at færdes i området for cyklister og fodgængere. Det er ikke slum, men området har betragtelige sociale problemer.

KNALD PÅ

Arne Pedersen kom til Sydhavnen i 1958. Han var 15 år og flyttede ind i en to-værelses lejlighed med sine forældre og to søskende. Han har arbejdet siden han var otte år, gik ud af skolen da han var 14 og blev udlært smed, men helbredet har nu sendt ham på efterløn.

I dag bor han med sin kone i en andelsbolig på Mozartsvej. Han husker Sydhavnen i 50'erne og 60'erne som et betydeligt mere livligt sted. "Det var jo glade mennesker alle sammen. Det vrimlede med små detailbutikker – slagtere, fiskehandlere, urmagere og farvehandlere. Vi havde nogle sjove værtshuse, og der var knald på uafbrudt. Men så rev de havekolonierne ned i 70'erne og byggede mere socialt boligbyggeri – 'havregrødhuse' kaldte vi dem, for beboerne

havde jo ikke råd til at købe noget som helst. Nu er der ikke så meget liv og glade dage som der var dengang. Engang i mellem bliver man sgu lidt deprimeret, når man kører igennem gaden herude," siger Arne Pedersen. <<

SYDHAVNENFAKTA

- Kgs. Enghave, indbyggertal 2005: 15.430
- Indvandrere og efterkommere: 23,2 procent
- Arbejdsløshed i alt: 7,4 procent

Futuristisk scenografi 11

Samarbejdet mellem den københavnske tegnestue Kasper Danielsen Arkitekter og engelske Future Systems har født en bygning der ikke er set magen i København.

Månebase Alpha-bygningen er den blevet kaldt, og når man ser Metropolis er det svært ikke at komme til at tænke på gamle sci-fi film. Det er heller ikke så underligt endda. Den London baserede tegnestue, Future Systems, som har stået for designet, er nemlig kendt for sine futuristiske bygningsværker. Metropolis er blevet til i et samarbejde med den københavnske tegnestue Kasper Danielsen Arkitekter som normalt bevæger sig rundt i et helt andet formsprog, og resultatet er spektakulært. Med Metropolis får København et højhus på Sluseholmen der arkitektonisk set kommer til skille sig væsentligt ud fra noget der er set før i København, og om cirka et års tid kan de første beboere flytte ind i den lyseblå fremtidsbygning.

TRADITIONSOPGØR

“Metropolis er lidt et opgør med den danske

arkitekturtradition i kraft af at der er gjort så meget ud af formen og det ydre. Man har jo pakket den ind,” fortæller Malin Meyer fra Kasper Danielsen Arkitekter og fortsætter: “Måske er der en tendens i Skandinavien til at folk syntes det er uærligt når man pakker tingene ind. Normalt skal man kunne se konstruktionen, og hvad tingene er lavet af. På Metropolis er det overfladen der er noget specielt. Det er meget mere scenografisk end det vi er vant til.” Søren Aagaard fra Future Systems i London er enig i at indpakningen er vigtig, men ikke for enhver pris. “Vi forsøger at skubbe grænserne hver gang vi laver et projekt, men det funktionelle er lige så vigtigt som det skulpturelle,” siger han.

MEGET FORSKELLIGE

“Metropolis er jo ret meget anderledes end det vi har lavet tidligere,” siger Malin Meyer.

I sin tid stod Plan og Arkitektur i Københavns Kommune fast på at projektet skulle have en høj international standard. Det var grunden til at Kasper Danielsen Arkitekter kiggede efter en anderledes samarbejdspartner. De fik lov til at pege på nogle udenlandske arkitekter, og det endte med den engelske tegnestue Future Systems.

Ifølge Meyer har den københavnske tegnestue fået mange erfaringer med sig fra samarbejdet. “Som arkitekter har vi lært meget af dem. De er stjerner som er vant til at gå ind og stille nogle krav overfor eksempelvis bygherren. Det har vi lært meget af. Mødet mellem dem og os har ikke været helt konfliktfrit, men sådan er det når man arbejder med en arkitekt der kommer fra et andet land. De ser tingene på en anden måde, og det er sundt, for man bliver jo lidt ‘hjemmeblind’ nogle gange.” Søren Aagaard fra

→ Future Systems står også bag NatWest Media Centre ved Lords Cricket Ground i London

→ Mod øst får de nye beboere i Metropolis udsigt til Amager Fælled og Ørestad.

Af Kasper Foged Rasmussen

Future Systems er enig i at der er store mentalitetsforskelle når man bevæger sig fra England til Danmark.

“Vi er vant til at møde modstand og bruger meget tid på at overbevise ingeniører om at tingene kan lade sig gøre. Jeg tror ikke at danske arkitekter presser ingeniørerne nok. Danske arkitekter er ikke vant til at arbejde med ingeniørerne fra starten. I kraft af vores position har vi lært at sige fra – danske arkitekter er måske mere kompromissøgende.”

LYS, VAND OG NATUR

Metropolis bliver bygget på en kunstig pynt midt i havneløbet, og kommunen planlægger at bygge et nyt havnebad lige ved siden af bygningen. Kontakten til vandet understreges yderligere af at de kommende beboere får mulighed for at få egne bådpladser, og de store altaner og tag-

terrasser giver folk mulighed for at nyde udsigten over byen og Amager Fælled.

“Huset bliver et *landmark* som kommunikerer med de andre specielle bygningen ved havnen,” fortæller Malin Meyer.

MARITIMT TEMA

Metropolis minder på mange måder om et skib med de runde udskæringer og runde kurver. Symbolikken bakkes op af de fire indgangspartier med hver deres ‘landgangsbro’. “Vi fandt et meget smukt billede af et krydstogtskib ved Langelinje, og der opstår et fantastisk skalspring når de store skibe lægger til i København. De rager op over hele byen, og det var et meget stærkt motiv da vi udviklede Metropolis,” fortæller Søren Aagaard. «

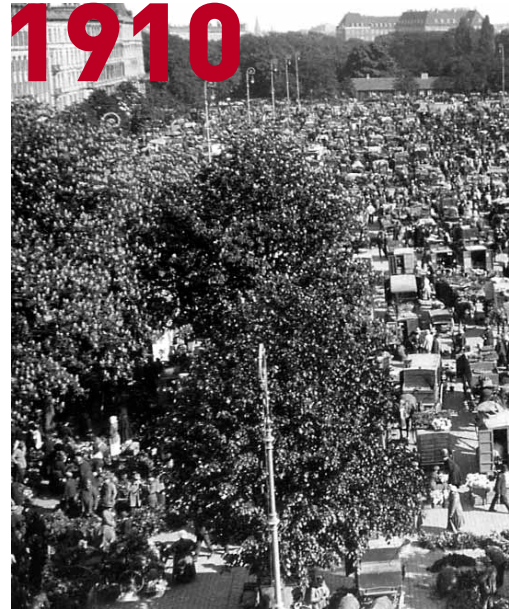
METROPOLISFAKTA

- Metropolis kommer til at rumme 81 lejligheder i forskellige størrelser.
- Efter planen går byggeriet i gang 1. februar. Metropolis vil være klar til indflytning den 1. oktober.
- Metropolis bliver 40 meter høj. Det oprindelige ønske var 60 meter, men røgen fra den høje skorsten på B&W's nærliggende prøvestation ville kunne genere hvis den blev højere end 40 meter.

1900

1910

OLD SCHOOL KBH

ISRAELS PLADS

Før 1867

Frem til 1867 ligger det, der i dag er Israels Plads, under flere meter vand. Det er nemlig her vold-graven foran Københavns fæstningsanlæg er. De sidste rester af den finder man i dag i Ørstedsparken lige ved siden af. Porten ind til byen, Nørreport, ligger der hvor Frederiksborggade løber i dag.

1912

Der er fuld gang i den på Grønttorvet. Både grossister og private kommer her for at købe grøntsager, og det syder af liv fra torvet åbner klokken fem om morgenen. Men allerede ved tre-tiden kommer de første gartnere for at få en god plads, og de laver et farligt spektakel, så i 1912 indføres faste studepladser.

1867

I 1850'erne starter man på at fjerne de gamle volde. Krudt og kugler har gjort dem forældede, og i 1867 ryger delen ved Nr. Voldgade. Området uden for Nørreport anlægges i fransk palæstil, og en plads tænkes fra starten ind i planen for området. I de følgende år tager pladsen form.

1958

I 1958 er også Grønttorvet blevet for småt til den livlige handel, og beliggenheden midt i byen er et problem for de mange grossister. I 1958 rykker grønthandlerne til Valby, og hele torvet bliver til parkeringsplads. Kun på et lille område mod Frederiksborggade fortsætter grøntsalg til private.

1889

Københavns Grønttorv havde i 1889 ligget på Christianshavns Torv i 21 år – før den tid var handelen med spiselige planter spredt rundt på bl.a. Amagertorv og ved Børsen. Torvet er dog blevet for lille, og i 1889 rykker alle gartnerne til det nye torv ved Nørreport. Grønttorvet bliver det nu kaldt.

1968

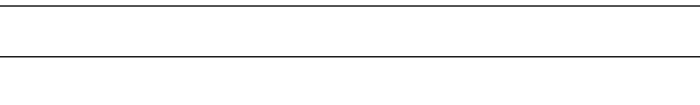
Det er 25-året for jødeforfølgelserne under besættelsen af Danmark. Grønttorvet omdøbes til Israels Plads samtidig med at en plads i Jerusalem døbes Danmarks Plads. Samme år er der gang i byggeriet af en parkeringskælder under pladsen. I 1970 er de fleste biler væk, og en boldplads står færdig.

1939

1960

1970-2007

Israels Plads er i dag stort set uændret siden 1970. Tankstationen er netop blevet fjernet, og i 2007 vil området mellem Vendersgade og Frederiksborggade huse Københavns nye tørvehaller med salg af delikatesser til private. Kommunen har sendt opførelse og drift af hallerne i udbud og har allerede modtaget flere bud. Bag projektet står Arkitekturværkstedet.

Allerede i 1980 udarbejdede arkitekten Flemming Hertz et forslag til nye tørvehaller samme sted, men dengang blev de ikke til noget. Men det gør de altså nu!

I samarbejde med

Design By Us

I 1999 blev Rasmus Larsson færdiguddannet fra Danmarks Design Skole, og året efter blev han medejer af et gammelt lagerhus på Rentemestervej hvor der blev eksperimenteret og skabt design i alle former. I dag er Rentemestervej 43 i Nordvest arbejdspladsen for designerguppen Design By Us som arbejder med køkkener, møbler, lamper og tøjforretninger. Den gennemgående stil i gruppens design er svær at definere. Rasmus forsøger ved at beskrive den som "et mix, styleclash, en pan-europæisk stil." Det, der er vigtigst for ham, er at gruppen er innovativ i tankerne omkring design: "Når noget af det vi laver begynder at blive mainstream, må vi med det samme rykke videre til noget andet." I dag er der rift om Design By Us' produkter, og gruppen er blevet omtalt i blandt andet Wallpaper og flere danske boligmagasiner – og nu altså også i KBH.

www.design-by-us.com

CPH:COOL

Cool turister

No more monuments and museums er sloganet bag de alternative, guidede ture rundt i København som bureauet Cph:cool tilbyder. Stifteren Kristine Munkgård er 31 år, cand.mag. fra RUC og nu i gang med en Ph.d. i "oplevelsesøkonomi". På grund af hendes interesse for arkitektur og byudvikling i København, fik hun lyst til at vise turister en anden side af København end Den Lille Havfrue og Amalienborg. Tanken med Cph:cool er at være en

oplevelsesvirksomhed og ikke et traditionelt turistbureau. Sidste forår fik Kristine og partner Lars Degnbol sat skub i virksomheden, og i dag kan turister i grupper af to til seks personer, booke sig på en to-timers tur rundt i indre by eller på Vesterbro hvor de bliver ledsaget af en personlig guide som viser den 'cool' side af København - caféer, butikker, skjulte baghaver og moderne arkitektur.

www.cphcool.dk

Fotografer byen

Digitale spejreflekskameraer er med flere modeller til under 8.000 kroner med objektiv ved at være tilgængelige for mange. Også Nikon har sådan et på markedet, men skal det være lidt bedre, så er det helt nye D200 en mulighed. Med 10 megapixels og funktioner hentet fra Nikons professionelle D2x model, er dette et kamera for den meget kvalitetsbevidste amatør, men det vil

sikkert også finde vej til flere prof'ers fototasker. Så er der penge tilovers efter julen, og vil du ud og fotografere vinterens København med ordentligt isenkram, så er D200 værd at kigge lidt på.

Nikon D200
Pris: ca. 13.500 kr. uden objektiv

Bordfodbold

I 1998 holdt bordfodbolden for alvor sit indtog i det københavnske. Hovedstaden fik sin første bordfodboldklub, og et landshold, der udelukkende bestod af københavnske spillere, deltog for første gang i verdensmesterskaberne i Nantes i Frankrig. Med på holdet var bl.a. Peter, Bo og Casper, dengang alle studerende på Københavns Universitet. I Frankrig fik de kontakt til firmaet Bonzini der producerer bordfodboldbordenes Rolls Royce. Da de samtidig syntes at der var for mange billige plasticborde i København, og at de få Bonziniborde i byen var for dyre, tænkte de: "det kan vi gøre bedre". I løbet af nogle måneder startede de tre deres eget lille firma, og anno 2006 importerer de stadig fodboldborde fra fabrikken i Frankrig og sælger og udlejer dem til caféer, firmaer og private i byen.

Firma: www.fodboldborde.dk
Klub: Ahlefeldtsgade 18, kld.
www.hobofo.dk

LLL

Butikken LLLP på Nørrebro har i nogle år været kendt af designbevidste københavnere med hang til det minimalistiske. Særligt deres egen produktion af enkle reoler (herunder) i fx birkefiner eller MDF har været populære. I november genåbnede forretningen i dobbelt størrelse og med nyt indhold. Reolerne er der stadig, men de har fået selskab af tøj, lamper og andre møbler. De to bagmænd, Nicholas Rose og Brian Kirk, ønsker med den nye butik at blive en levende blanding af galleri og interiørforretning, og planen er løbende at invitere gæstende kunstnere og designere ind i forretningen.

Fælledvej 18, Kbh N
www.llp.dk

Designhus

Sidst i november åbnede en ny designforretning på ikke mindre end 1.700 m² på Trianglen på Østerbro. Lokalerne har før huset både biograf, lydstudie og koncertsal, men nu skal de lægge rum til butikken Normann der har brugt fire måneder på at sætte lokalerne i stand. Normanns fokus er på det gode design, og det ambitiøse mål er at skabe et dynamisk omdrejningspunkt på den nordiske designscene ved bl.a. at kombinere livsstilsprodukter med kultur- og sanseoplevelser.

Østerbrogade 70, Kbh Ø

Familien Can

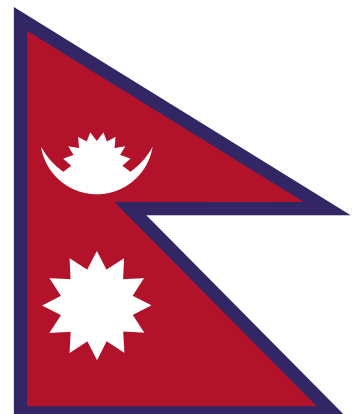
Can er navnet på en lille butik godt skjult for enden af Tullingsgade på Vesterbro. Det er en familiebutik drevet af kunstnerparret Martin Kristiansen og Stine Aalykke, og på hylderne kan man finde Martins og Stines kunst, tøj broderet med deres grafiske prints, smykker i stil med kunsten og diverse plader i baglokalet. Stine beskriver butikken som "et slags showroom hvor vi har samlet alt det vi godt kan lide, og hvor humoren er et underliggende tema."

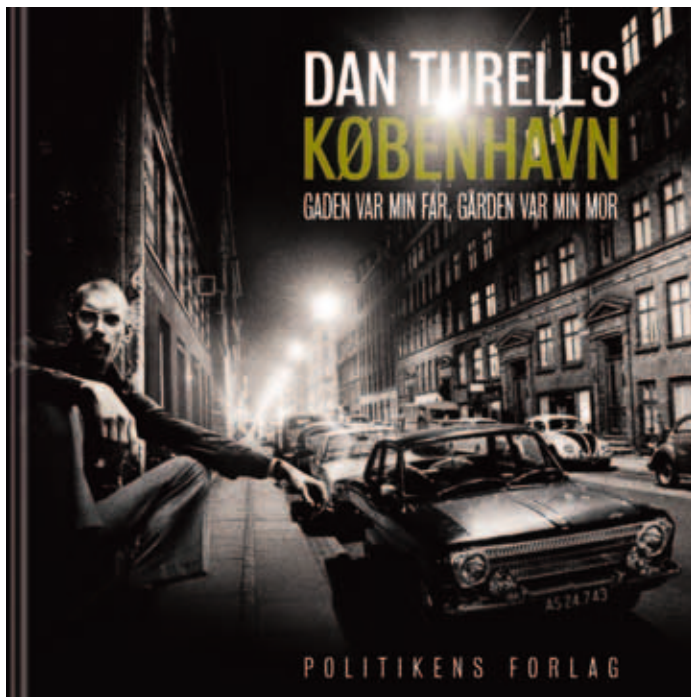
Tullingsgade 5, Kbh V

240 landes flag

Har du brug for Mozambique, Bolivia eller Nepals flag (th), så er der kun ét sted at gå hen. På Nørre Voldgade ligger Dahls Flagfabrik som har eksisteret siden 1864 og dermed er blandt Københavns aller ældste butikker. Første leverance gik til de danske og græske livregimenter, og kun én gang har Dahls måtte melde udsolgt af Dannebrog, nemlig den 5. maj 1945. I dag har butikken omkring 240 forskellige nationalflag i stof og papir i alskens størrelser. En lille juvel af en forretning.

Nørre Voldgade 25, Kbh K

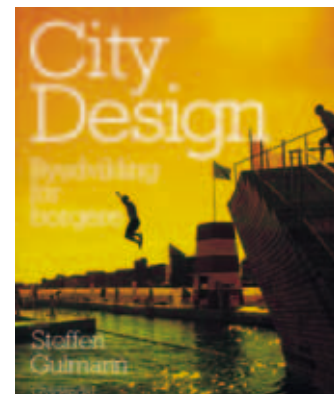

Onkel Dannys by

Dan Turélls gamle ven Peder Bundgaard har bedrevet en mental byvandring gennem byen med Turéll som guide. Det er en mosaik af forfatterens personlige erindringer pjaltet sammen med Dan Turélls tekster. Turen gennem bogens sider fører læseren gennem gamle baggårde, beskidte værtshuse og mørke gader i et København som ikke længere eksisterer, men som Dan Turélls tekster til stadighed får til at leve som ingen andre. KFR

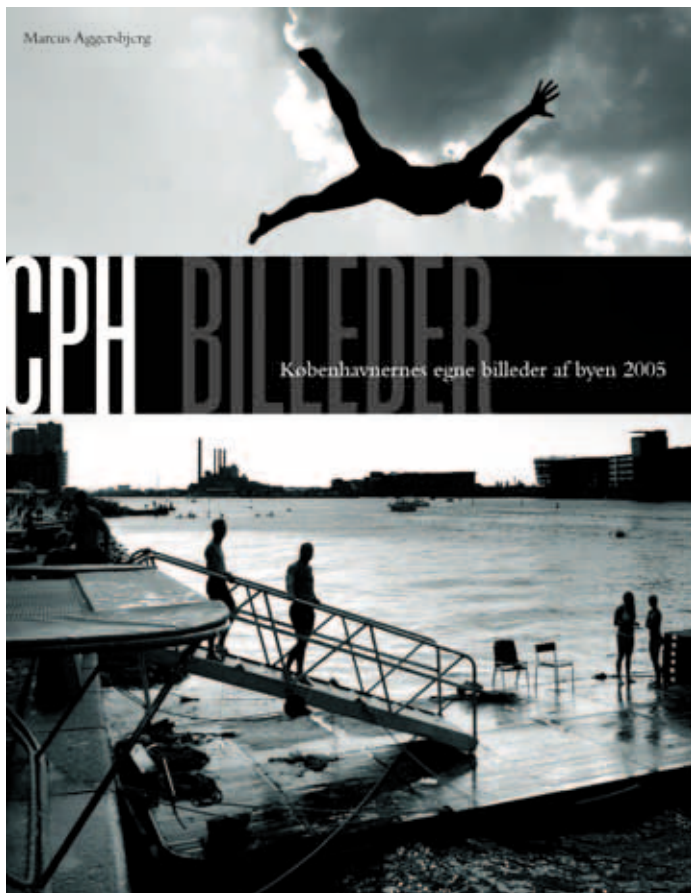
Dan Turélls København
Politikens Forlag
200 sider, 249 kr.

Den Gode By

Steffen Gulmanns 'CityDesign-model' har allerede vist sit værd i en lang række byer. Den har til formål at lede frem mod en levende, aktiv og kreativ proces for byens udvikling. Bogen præsenterer modellen og beskriver hvordan en god by ikke kun skabes af æstetiske kvaliteter, men mere vigtigt af blandt andet et godt caféliv, rige fritidsaktiviteter, tryghed, sociale rum og en god infrastruktur. KFR

Citydesign - Byudvikling for borgere
Gyldendal
264 sider, 369 kr.

Billeder af byen

CPH Billeder er bygget op omkring fjorten længere interviews med personer der alle har en særlig tilknytning til København: natkirkepræsten, stand-up-komikeren, tøjdesigneren osv. Det krydres med mere end 100 sider spækket med fotos og små billedtekster indsendt af såkaldt 'almindelige' københavnere. Bogen giver et underholdende og tankevækkende billede af hvad der optager københavnere lige nu og viser at byen på godt og ondt har udviklet sig til en forskelligartet metropol. Med bogen har journalisten Marcus Aggersbjerg skabt et tidsdokument der kan nydes nu og tages frem igen om 50 år når byen anno 2005 er blevet sløret af tiden. KFR

CPH Billeder
Aschehoug
210 sider, 149 kr.

VIND CPH BILLEDER

KBH udlover 10 eksemplarer af 'CPH Billeder'.

Fra hvilken bydel er de billeder som fotografen Klaus Bo Christensen lige nu udstiller i Øksnehallen?

Send dit svar til
quiz@kbhmagasin.dk
senest 31. januar.

Møbeldesign

Dansk møbeldesign er stadig lidt fanget i den tidslomme der indeholder uld fra Arne Jakobsen, Børge Wegner og andre ikoner, men der sker faktisk også en hel del i dag. Det kan man få bevis for i bogen *Den nye generation* hvor Palle Schmidt viser arbejdet af 12 nutidige designere. Billederne er lækre, og ordene er samlet i billedtekster. En rigtig god idé - når man køber designbøger, er det som regel ikke for at læse sidelange portrætter eller designteorier. AO

Den nye generation
Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck
160 sider, indb., 299 kr.

K B H U P D A T E

GOD GOLF I KØBENHAVN

Af Kasper Foged Rasmussen

Københavns første golfbane skal være af international kaliber

I år åbner første etape af Royal Copenhagen Golf Center i Ørestad. Den bliver Københavns første golfbane og af en sådan kaliber at den, hvis alt går vel, vil være at finde på fremtidens Europa Tour.

Det er mangelmillionæren Poul Sundberg der i øjeblikket er ved at udleve sin golfdrøm i Ørestad. Han har hyret den verdensberømte golfbanearkitekt Ron Kirby til at stå for designet af det storstilede Royal Copenhagen Golf Center som kommer til at koste cirka 100 millioner kr. Banens 18 huller kommer ifølge makkerparret

Kirby og Sundberg til et byde på udfordringer der vil tiltrække de helt store internationale mesterskaber og dermed også verdens dygtigste toppillere.

MANGE FACILITETER

Hvis man løber rundt med et dårligt handicap eller bare har lyst til at snuse til den yderst populære sport, vil anlægget også kunne byde på en 9-hullers *pay and play* bane samt en *driving range* med overdækkede udslagssteder, stort pitch- og indspilsområde, flere *putting greens* og

øvebunkers. Ved siden af anlægget skal der bygges et stort klubhus på intet mindre end 2.600 kvadratmeter i tre niveauer. Bygningen vil rumme et presserum, en bar og restaurant med tilhørende køkken. Sågar en *Hall of Fame* vil der blive plads til, og der vil også blive anlagt en helikopterlandingsplads, så Tiger Woods og alle de andre stjernespillere ikke behøver at bevæge sig de vante veje for at slå til i København.

I NATUREN

Banen kommer til at ligge lige ved Ørestad City i et område på 1.200.000 m². Den 18-hulls mesterskabsbane vil optage 3/4 dele af området, og 1/3 af banen bliver bevaret som uberørt naturområde med søer og skov. Den udformes efter de nyeste internationale krav og får en samlet længde på ca. 6.600 meter med mulighed for senere udvidelser. Hele området får lagt 80-120 cm ekstra jord, så banen kan anlægges mere kuperet end der ellers er på Amager. Banens par bliver 72, og den vil være godkendt til Europa Tour fra den dag centeret åbner. Området vil have plads til 40.000 tilskuere.

GOLFFAKTA

- 2006 – Driving Range, café, Golf Akademi og butik åbner.
- 2007 – 9-hullers *Pay and Play* bane åbner.
- 2009 – Klubhus og 18-hullers mesterskabsbane åbner.
- For at kunne spille på den 18-hullers internationale mesterskabsbane skal man være medlem af centerets golfklub. Det kan man kun blive ved at man erhverver sig et spillercertifikat til 100.000 kroner. Certifikatet kan dog altid sælges videre.
- Klubben bliver eksklusiv med kun 1.000 medlemmer.

Biblioteksdrømme

København skal have et nyt hovedbibliotek. Pladsen i Krystalgade er blevet alt for trang hvis man som moderne bibliotek skal have plads til alle bøgerne og til at vise film og udstillinger.

For tre år siden lavede Plan og Arkitektur en undersøgelse af alle tænkelige placeringmuligheder der kunne være for et nyt Hovedbibliotek i København. Seks blev valgt ud til særskilt bedømmelse, og det endte med at Israels Plads og Vandværksgrunden fik flest point.

“Vandværksgrunden er et rigtig godt sted. Det eneste problem er at der ligger nogle bygninger i forvejen,” siger Stadsbibliotekar, Børge Sørensen, og fortsætter: “Alle bygningerne er forladt med undtagelse af Pumpehuset, og det har hele tiden været en betingelse at spillestedet skulle indarbejdes i det fremtidige projekt. Det forudsætter jo så bare at de andre bygninger forsvinder. Der er dog nogle modstandere af placeringen. De syntes at det vil være synd at rive de gamle bygninger ned fordi de er Københavns ældste industribygninger. Jeg er enig i at man ikke skal rive Pumpehuset ned, men de gamle, gule bygninger må gerne blive ofret efter min mening.”

VAGE POLITIKERE

Israels Plads var længe en anden mulighed, men her fik politikerne efter Børge Sørensens opfattelse kolde fødder af andre grunde. “Den officielle forklaring var at Israels Plads er en af byens få store pladser, og at det ville fylde for meget. Efter min opfattelse er det fordi politikerne ikke turde tage den diskussion der ville komme med de folk der bor der. Det er naturligvis en grov vurdering, men der var nogle af de politiske partier der faldt fra, og så var der Vandværksgrunden tilbage. Den blev vedtaget i Borgerrepræsentationen, og der står sagen nu,” siger han.

SCALA

Scala på Axeltorv kom på banen under valgkampen til sidste kommunalvalg fordi Enhedslisten ifølge Børge Sørensen meget gerne ville markere at de ikke er imod at lave et nyt Hovedbibliotek. “De er kun imod at det skal ligge på Vandværksgrunden. Og så havde de fundet ud

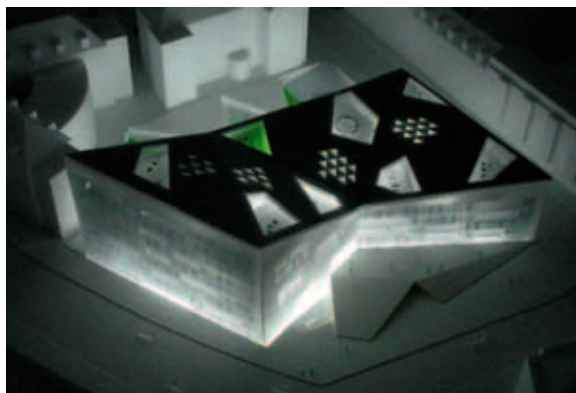
af at Scala lå tomt. Vi har jo kigget på Scala på et tidspunkt, men det var kun en middelhøj prioritering fordi der også er planer om at bygge et hotel på grunden. I forbindelse med det projekt fik man udarbejdet en ny lokalplan som gør det muligt at bygge to etager oven på. Med de to ekstra etager ville det give 20.000 kvadratmeter i bygningen. Og det ville give os plads nok. Problemet er at etageadskillelserne skal kunne holde til et tryk på 900 kilo per kvadratmeter mod de normale 450 kilo. Jeg ved ikke om det kan lade sig gøre, men Scalas placering er jo rigtig god.”

Lokalplanen for et hotel i Scala er stadig gældende. Men politikerne er netop nu ved at undersøge om bygningen kan bruges til hovedbibliotek. I så fald skal lokalplanen ændres. Scalas skæbne er med andre ord ikke afgjort.

SKAL BYGGES TIL FORMÅLET

Børge Sørensens drøm er dog at få et hovedbibliotek der er bygget til formålet. Han har af

→ HEROVER OG HERUNDER

Arkitekten Nina la Cour Sells bud på hvordan et nyt hovedbibliotek kunne tage sig ud på Vandværksgrunden. Projektet var hendes afgangssopgave ved Kunstakademiets Arkitektskole i januar 2005.

→ HEROVER OG MODSATTE SIDE

Den hollandske arkitekt Rem Koolhaas har stået for Hovedbiblioteket i Seattle som åbnede i 2004. Ikke alene fungerer det rigtig godt. Der er også blevet en af byens helt store turistattraktioner.

Af Kasper Foged Rasmussen

samme grund rejst rundt i verden for at kigge på hovedbiblioteker. Blandt andet i Seattle i USA hvor den hollandske arkitekt Rem Koolhaas har bygget et nyt til byen. "Vi har aldrig nogensinde bygget et hovedbibliotek i København. Vi er altid flyttet ind i kontorbygninger. Før lå vi i en gammel kontorbygning på Kultorvet, og nu er vi så her i et gammelt møbelvarehus (Daells Bolighus red.). Der er masser af spildplads fordi det ikke er bygget til formålet. Hvis vi får et nyt vil jeg garantere at vores besøgstal bliver fordoblet og at udlåns- og aktivitetsniveauet vil stige med 50-60 procent. Jeg er også sikker på at omsætningen i de omlæggende restauranter, cafeer og hoteller osv. vil stige. Det undersøgte man i Seattle, og der har det nye bibliotek været en klar økonomisk fordel for byen."

ET ÆDRUELIGT BUD

Kultur- og Fritidsborgmester, Martin Geertsen, har gennem hele processen været positiv over for ideen om et nyt hovedbibliotek, men påpeger

at der også er andre ting der trænger til et løft.

"Problemet er jo at der mangler penge til idrætsfaciliteter og særligt skoler i København, og det er rigtig mange penge der skal bruges på det. Vi undersøger jo også muligheden for at udbyde Hovedbiblioteket som et OPP-projekt (en løsning hvor man får en privat bygherre til at betale for opgaven hvorefter kommunen så lejer sig ind. Red.)," siger han. Efter kommunalvalget er der sket en række udskiftninger i Borgerrepræsentationen, men Martin Geertsen er ikke i tvivl om at arbejdet fortsætter. "Der er kommet en ny overborgmester, og det er ikke til at vide hvordan sagen ligger med den nye konstellation. Jeg tror dog at alle er enige om at problemet skal løses, og mange af dem som er for et nyt hovedbibliotek sidder stadig i de forskellige udvalg, men om det bliver til noget i løbet af de næste fire år tør jeg simpelthen ikke udtale mig om. Efter de nye budgetforhandlinger for 2007, vil jeg dog kunne komme med et mere ædrueligt bud." «

BIBLIOTEKFAKTA

- Det nuværende Hovedbibliotek i Krystalgade rådet over 10.000 m²
- Hovedbiblioteket i Malmø har dobbelt så meget plads.
- Cirka 1 million københavnere besøger Hovedbiblioteket hvert år.
- Et nyt Hovedbibliotek kommer til at koste cirka 500-700 millioner kr.
- Ønsket er at et nyt hovedbibliotek skal være Byens Hus med restauranter, ekstra udstillingsarealer, boghandel, musikhandel og fitnesscenter. Det gør det imidlertid en del dyrere.

Constanze som 40 årig i 1802, 11 år efter Mozarts død. Malet af danskeren Hans Hansen.

Geniets enke

Fra Wienervals til Lavendelstræde. Mozartkulten har sin egen lille københavnske aflægger i Lavendelstræde.

Af Jeppe Villadsen

Det må have været lidt af et antiklimaks. Efter ni turbulente og erotisk højfrekvente år med det balstyrige musikgeni Mozart i wienerklassikkens hovedstad endte Constanze Mozart, efter ægtefældens tidlige død, forgældet i et krigshærgede København gift med den jordbundne danske diplomat Nikolaus Nissen.

Det er via ægteskabet med Wolfgang Amadeus Mozart, en af verdenshistoriens største komponister, at eftertiden har lært Constanze Mozart at kende. Ægteskabet sluttede imidlertid brat da Mozart døde i 1791 kun 35 år gammel og efterlod den tre år yngre hustru med to børn og en betragtelig gæld.

Constanze sank imidlertid ikke alt for tungt ned i enkesædet. Årene som fattig enke, hvor hun kun havde en beskedne pension at leve af, gjorde hende til en dreven forretningskvinde. Hun satte det ene barn i pleje i udlandet og ernærede sig som pianist, sangerinde og arrangør af Mozart-koncerter over det meste af Europa.

TØR OG PEDANTISK

Den danske forbindelse begyndte i 1797 da den 35-årige enke mødte danskeren Georg Nikolaus Nissen som var legationssekretær ved det danske gesandtskab i Wien. Og modsætningen til den uregerlige Mozart kunne næppe have været større. I den danske embedsmand fik hun en tør, pedantisk og retlinet mand, der kunne tilbyde hende stabilitet og tryghed.

Det blev til nogle lykkelige år i Wien som imidlertid blev brat afbrudt da Napoleon indtog og plyndrede byen i 1809. Herefter valgte Constanze at følge med Nissen til det fjerne København, først til Købmagergade, dernæst til hjørnet af Lavendelstræde og Hestemøllestræde hvor parret boede i en smuk nyklassicistisk bygning fra 1812 til 1820.

Men livet i det krigshærgede København, som Englænderne havde bombet to år tidligere, blev ikke nogen dans på roser. Constanze landede midt i biedermeiertidens puritanske og indadvendte Danmark, og København var på det tidspunkt en udby på det europæiske kulturlandkort. Således havde man på Det Kongelige Teater en direktør der hadede opera – Mozarts opera Don Juan spillede kun en enkelt aften før den blev taget af plakaten! Lidt af et kulturchok for Constanze som havde opholdt sig det meste af sit liv i Wien fuld af opera, musik og festivitas.

Desuden var rollen som diplomatfrue en ganske anden end at være bagland for en excentrisk komponist. Så da ægtemanden foreslog, at de rejste tilbage til Østrig for at skrive en biografi om Mozart, var hun ikke sen til at sige ja.

1.000 SIDER MOZART

Ægteparret slap aldrig ud af Mozarts skygge. De endte i 1822 med at slå sig ned i Salzburg – Mozarts fødeby. Nissen var en stor beundrer af komponisten og havde gennem alle årene hjulpet Constanze i arbejdet med at tage vare på arven og musikken efter Mozart.

I 1828 udgav Constanze og Nissen den første omfattende Mozart-biografi – et værk på knap 1.000 sider.

Constanze Mozart overlevede også sin anden ægtemand. Hun døde i Salzburg i 1842, 80 år gammel.

Huset i Lavendelstræde, hvor Constanze boede i begyndelsen af 1800-tallet, står der endnu. Bygningen ligger lige bag Københavns Domhus og er i dag indrettet som kontorer til Københavns Byret. Huset blev i 1998 forsynet med en mindeplade for Constanze Mozart. «

Vi er gode til at sælge boliger - men vi har også Danmarks største boligavis

Og det er endda bare to af grundene til, at vi står for salget af hver 4. bolig i Danmark. Af andre grunde er vores store lokalkendskab, og en service som hjælper dig gennem alle salgets faser. Kontakt os for en gratis salgsvurdering – og få din bolig i Danmarks største boligavis.

Læs mere på home.dk

home
det gør ikke noget man er foran

■
De findes i alle afskygninger ...
Detaljens København

01 02 03 04
05 06 07
08 09 10 11

NATTENS KØBENHAVN

- 01 Charlottenlund Søbad
- 02 v/ Søerne
- 03 Holmens Kirke
- 04 Christianshavn
- 05 Svanemølleværket
- 06 v/ Torvegade
- 07 Højbro Plads
- 08 Det Kongelige Teater
- 09 Admiral Hotel
- 10 Svanemøllen Station
- 11 Domhuset, Nytorv

fotoserie af Martin Dybdal

Erik Skibsted Hey

Født 1970. Opvokset i Charlottenlund.

En af hovedaktørerne bag etableringen af Luftkastellet, byudviklingslaboratoriet Supertanker, gratisavisen Citadel og konferencen Krone og Kreativitet. Far til Lucca på seks år. Gift med Ester fra Israel. Bor på Nørrebro. Kontor på Refshaleøen.

“**Min mor var dommer, og min far har sin egen virksomhed i Odense.** Den kombination har givet mig en tro på retfærdighed og samtidig en sans for det kommercielle.

I Charlottenlund, hvor jeg voksede op, var grænserne til det omgivende samfund trukket skarpt op. Nabokommunen Vangede lå på den anden side af “Berlin-muren.”

Jeg er autodidakt. I en periode sidst i 90'erne var jeg indskrevet på en uddannelse på Handelshøjskolen der satte fokus på innovation og entrepreneurship. Problemet var bare at underviserne ikke havde nogen visioner for hvordan man startede egen virksomhed. Så jeg forlod skolebænken. Sideløbende med studierne på Niels Brock havde jeg været involveret i kulturmagasinet Schäfer sammen med Master Fatman, Henrik List og Kim Foss. Det var jo en kæmpe blåstempling at have arbejdet sammen med de mennesker, men jeg gik og drømte om at starte mit eget sammen med nogle drengevenner.

Jeg samlede en gruppe bestående af en fakir, en skolelærer, en orgelbygger, en skuespiller, en reklamemand og to kokke. Morten

Høgsbro fra gruppen fandt en tom grund på Christianshavn, og vi besluttede at åbne et etablerement. Konceptet var bygget op omkring eventyrfortællingen Narnia hvor man træder ind gennem en skabsdør og går ind i en helt anden verden. Det blev til Luftkastellet. Et 1500 m² “telt” ned til vandet, med sand på gulvet. Navnet valgte jeg fordi det opsummerede min evige kamp med slipse-folket: At få dem til at tro på et projekt der endnu ikke var realiseret. For mig er udfordringen at finde de økonomiske aktører og få dem til at lege med mig.

Ved Luftkastellets åbning kom der 800 mennesker, og stedet blev en stor succes. Vi gik fra en årsomsætning på seks millioner til et to-cifret millionbeløb. Men der var problemer med naboerne som klagede over støjen. Parcelhus-mentaliteten var rykket ind.

Til sidst røg vores fem-bevilling (tilladelse til at holde åbent til kl. 05, red.), og selvom vi efterhånden fik en god dialog med naboerne, måtte vi lukke natklubben.

Foreningen Supertanker opstod som følge af konflikten mellem Luftkastellet og de lokale

beboere i området. Dialogen med lokale aktører blev mærkbart forbedret med etableringen af Supertanker, og resultatet var at vi i samarbejde med beboerne blev enige om at udskifte natklubben med motellet Luftmadrassen i 2003/04.

Vi holdt møder hver uge hele vinteren 2002 og arrangerede havnerundfart, workshops om byudvikling og udstillinger. Supertanker viste hvor vigtigt det er at inddrage borgerne når der skal laves et stort nyt projekt i området. Se bare på Krøyers plads (hvor planer om at opføre et højhus blev stoppet af beboere i området, red.) – det gik blandt andet galt fordi kommunen og grundejere ikke inddrog borgerne inden de gik i gang med projektet.

Nu indgår jeg i diverse professionelle netværk hvor jeg i samarbejde med Urban Task Force (videreudvikling af Supertanker) arbejder på et projekt med arbejdstitlen www.den-urbanerepublik.dk. Og jeg arbejder på at finde en efterfølger for Luftkastellet.

Yoga og morgengyseren uden sauna og varm bruser holder sygdom, tømmermænd og galopperende ego i ave.

Zarah Voight

Født 1976 i København. Smykkekunstner og designer.
Indehaver af smykkebutikken Zarah Voigt i Vendersgade, KBH K.
Mor til seks måneder gamle Ella. Bor med sin kæreste i KBH K.

Jeg er ærkekøbenhavnervoksede op inde i Boltens Gård. Først gik jeg på Sølvgades skole rundt om hjørnet, men det var lidt for meget med røde faner. En dag skulle vi ligefrem opføre et skuespil hvor skurken var Uffe Ellemann som jeg ikke engang vidste hvem var. Da min mor hørte om det, besluttede vi at jeg skulle flytte skole. Jeg kom ind på Ingrid Jespersens på Østerbro, og der blev jeg glad for at gå.

Min far kaldte mig Zarah, med tryk på sidste stavelse. Det er et egyptisk navn som mine forældre faldt for – de syntes det lød eksotisk. Nu kalder min mor mig bare Sarah, ligesom på dansk.

Her i baglokalet til min butik sidder jeg og nørdler helt ned i min egen verden. Jeg fik butikken for tre år siden – jeg bor i kvarteret og kom tilfældigt forbi og spottede et ledigt lokale da jeg virkelig havde brug for et værksted. Stilmæssigt elsker jeg fragmenter fra 1980'erne, for det var et årti hvor det var legalt at være meget teatralisk. Jeg er vild med Grace Jones og David Bowie – men der er også et

element fra eventyrverdenen i mine smykker. Jugend-stilen og art-deco er også skønne perioder hvor jeg henter megen inspiration.

Da jeg var otte år syede jeg min første bal-kjole. Jeg får en slags indvendig blokade hvis jeg ikke laver noget kreativt. Gymnasiet interessererede mig ikke, så efter 10.klasse tog jeg på kunsthøjskole. Men det var simpelthen for slasket. Jeg var jo vant til fra mine forældre, der begge er designere (Zarah Voigts mor er designeren Maria Sander, red.) at det rykkede rimelig meget. Så min far foreslog at jeg kom i lære hos ham.

Min far var lidt af en troldmand. Han kunne fremtrylle noget eventyrligt ud af ingenting. Han var både scenograf, billedkunstner og designer og havde sit eget modehus i Store Kongensgade og i Paris. Men selvom jeg var hans datter, var det hård disciplin at være i lære hos ham. Det var fuld fart frem. Efter nogle år hos ham hvor vi arbejdede på diverse teatre i København og senere på hans gods Rosenlund nede på Lolland, begyndte jeg at arbejde for mig selv.

Da jeg var 23, kom jeg direkte ind på masteruddannelsen i scenografi i London. Det var på Central School of Speech and Drama. Men efter tre måneder gik jeg ud i erkendelse af at jeg havde lært så meget af min far at det faktisk ikke var særligt udfordrende for mig at gå på skolen. Jeg begyndte at lave smykker og sælge dem i Soho. Efter et år tog jeg hjem og arbejdede som stylist på musikvideoer. Men at få mit eget er klart det bedste jeg har gjort, det er skønt ikke at være afhængig af andres mening, men bare at skabe lige det jeg har lyst til. I starten var det mest tænkt som udstillingsvindue og showroom, men folk begyndte at gigge herind. Og så tænkte jeg at jeg jo lige så godt kunne lave butik. Jeg er så glad for at det jeg laver bliver modtaget med glæde. Mine ting bliver solgt på Louisiana, i butikken Storm på Gl Mønt, Aftur på Nørrebro, i London og Tokyo.

Min datter er et rigtigt ønskebarn. På en måde er det jo meget heldigt at hun er en pige, når jeg nu hele tiden tager hende med ned i prinsesse-verdenen her i butikken.

TOP + FLOP

VÆLG 6 STEDER I KØBENHAVN

3 der *topper*

3 der *flopper*

Tidligere	TOP	FLOP
Ritt Bjerregaard	Kongens Have Halvandet Metroen	Et umuligt kryds Skelbækgade Vanløse Idrætspark
Klaus Bondam	Nørrebrogade Metroen Tingbjerg	Field's Studsgårdsgade Palads biografen
Søren Pind	Indre Vesterbro Operaen Havneparken	Købmagergade Krøyers Plads Toftedgårds Plads
Peter Aalbæk Jensen	Tivolihallen Christiansborg Københavns Lufthavn	Industriens Hus Champignonbuskur Huller på cykelstien
Søren Ulrik Thomsen	Papirknald, Valby Søtorvet Drogdensgade	Kædeforretninger Søtorvet Stengade
Pernille Stensgaard	Thrane, Nansensgade Tietgen-kollegiet Trinitatis	Købmagergade Nørreport Station Entreprenørskilte
Ditte Gråbøl	Ostekælder, Gothersgade Irmahønen Stærekassens guldmosaik	Kalvebod Brygge Outlet-butikker Aldi, Gothersgade

Af Mads Nørgaard, 44 år
Designer, tøjhandler og husbådsbeboer

foto: Anders Ojgaard

TOP

FLOP

CHRISTIANIA

Det holder måske ikke alt hvad det lovede, men Christiania er stadig noget helt unikt. I al sin pragt og mangel på samme symboliserer den såkaldte fri-stad en rummelighed og en drøm om at tingene måske kunne gøres på en anden måde. Alene dét er umådeligt værdifuldt og ganske enestående, og sikkert er det i hvert fald at hvis det forsvinder, kommer der aldrig noget andet der bare ligner Christiania. Slige ting kan det være værd at værne om.

FLYVEFISK

Copenhagen Water Taxi. En enkel ide i en smuk udførelse. Alt for få kender til dette fremragende produkt: Der findes en vandtaxi i Københavns havn! Man ringer bare 32.964.964 og så kommer de og henter en der hvor man står ved kajen, og så bliver man sat af hvor man gerne vil. Cyklen tager de med ombord, og der er masser af plads til både drinks, picnic, sightseeing og det der er værre og andet, og betjeningen er i top! De sejler året rundt, så hvis du ikke har prøvet det endnu er det bare om at komme af sted! Nu!

ALLE DE NYE GALLERIER PÅ ISLANDS BRYGGE

Her eksemplificeret ved Galleri Christina Wilson. Byen er blevet meget større rent fysisk, ja, men mentalt og kunstnerisk har den lagt alen til ved alle de glimrende gallerier der er åbnet på Bryggen – Nicolai Wallner var den første, andre gode er fx Nils Stærk, Andersen-s og Hz. Altid relevante udstillinger, som oftest fra de yngre generationer, altid god stemning, som regel en rejse værd.

DET STORE HUL I HAVET HVOR HELGOLAND MANGLER

Badeanstalten Helgoland er en institution i byen, både sommer og vinter. Om sommeren for alle lystbaderne og alle de der i sidste omgang bare nød terrassen med udskænkning, mad og musik. Om vinteren for alle os vinterbadere der havde denne lille perle som et vigtig anker i tilværelsen. Vi har fået en fantastisk strandpark og tak for det. Nu mangler vi bare prikken over i'et, og den har lige præcis den der specielle turkisgrønne farve og skal ligge derude i nordenden lige ved Sundby Sejlklub.

KALVEBOD BRYGGE

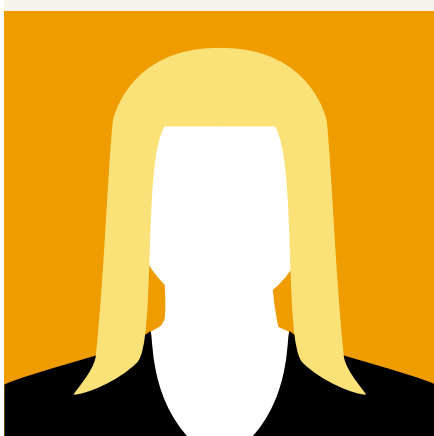
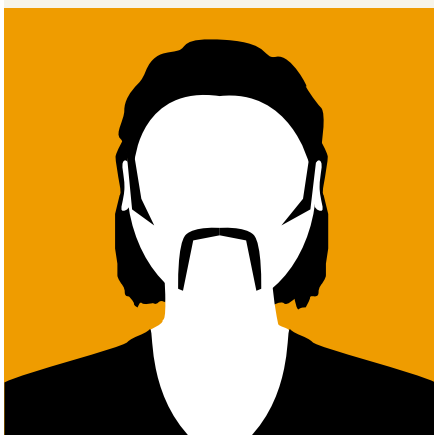
Sikke noget lort. Prøv at kigge over på den anden side af havnen og se hvor elegant det kan gøres. I stedet for at tale så meget om busterminalen på Rådhuspladsen, kunne vi så ikke i stedet diskutere hvilken af bygningerne på Kalvebod Brygge der først skulle rives ned?!?

TOMAS-TOGET PÅ STRØGET

Det kører om sommeren, det kører op til jul, og det er ikke til at holde ud! Et lille latterligt futtog, der drøner op og ned af Strøget, som visse steder i forvejen er stærkt skæmmet af grimme stativer med tøj og andet hejs ude på gaden. Totalt fjollet, som om vi befandt os midt i et sommer-cirkus. Som om vi var til byfest. Må vi ikke snart blive fri! Hvor bliver æstetik-politiet af?

KØBEN LIVS

> KULTUR: HVEM ER KØBENHAVNERNE?

Af Ellen Otzen • grafik Anders Ojgaard

Forestil dig Kbh city en onsdag aften i 2020. Klokken er lidt over syv. Der spadseres ned ad mennesketomme Gothersgade. Personalet på Starbucks har låst døren, og stolene er stablet op på bordene. Der er lys i enkelte kontorlandskaber i de gamle borgerhuse, ellers mørkt bag de fleste ruder. Folk er på vej hjem – hjem til forstæderne og oplandskommunerne på resten af Sjælland, for det er her de almindelige mennesker bor. Indre by er et sted man arbejder og shopper, ikke et sted man bor. Det er kun yderst privilegerede, usædvanligt velhavende mennesker, der har bopæl i K.

Ovenstående scenarie ligger egentligt ikke så forfærdeligt langt væk fra realiteterne. Sociologen Henrik Dahl beskriver det som londoniseringen af København – Londons finansielle kvarter, the city, har nemlig for længst gennemgået udviklingen fra boligkvarter til erhvervsområde. Boligprisernes himmelflugt bevirker at bykernen bliver mere og mere præget af kontorer og erhvervslejemål, mens almindelige lønmodtagere som arbejder i byen, må rykke længere og længere væk for at finde en prismæssigt overkommelig bolig. For fem år siden skulle en familie med to børn til Køgeområdet for at få et hus til under to millioner.

Nu går grænsen ved Faxe eller Haslev, 40 minutter længere sydpå, oplyser ejendomsmægler Lars Lundsteen fra Nybolig.

BØRNEFAMILIER BLIVER I BYEN

Selvom man i øjeblikket ikke nødvendigvis betaler topskat for at kunne bo i Kbh K, har londoniseringen faktisk været i gang i snart 100 år. Da man byggede de nye arbejderkvarterer Vesterbro og Nørrebro til den voksende bybefolkning i 1870'erne, flyttede folk rask væk derud, og indre by blev hurtigt til city. Men først midt i 1990'erne, da byen for alvor kom ud af 80'ernes lavkonjunktur, blev København en velhavende by, og boligpriserne begyndte at presse almindelige lønmodtagere med ønske om at bo i hus, længere og længere ud af byen.

Resultatet er at en hel del børnefamilier samtidig er blevet boende i byområdet, fordi de ikke har råd til at flytte i hus i fx Brønshøj eller Valby, og heller ikke ønsker at blive pendlere. Og deres tilstedeværelse har sat sit præg på områder som Vesterbro og Nørrebro der var nedslidte i starten af 90'erne. Nu er store dele af disse kvarterer bysanerede, to-værelses lejligheder er blevet sammenlagte, har fået badetårn, samtalekøkkener og grønne gårde.

Men hvad betyder udviklingen for byens øvri-

HAVNER FORMER

Mens boligpriserne stiger, rykker familierne længere ud på Sjælland. De, der bliver tilbage, ændrer bybilledet. Londoniseringen af København er i fuld gang.

ge kvarterer? Og hvem er det egentlig der præger bybilledet på Amager, Nørrebro, Vesterbro, Christianshavn, Frederiksberg og Østerbro?

DE FEM KØBENHAVNERTYPER

I en undersøgelse af Københavnerens livsformer fra 2003 peger Henrik Dahl på fem københavner typer: Hjemskaberne, karrieretyperne, de selvstændige, katalysatorerne og de udsatte.

Hjemskaberne har en stærk tilknytning til deres lokalmiljø – de udgør ca 40-50% af københavnerne og arbejder, som journalisten Pernille Stensgaard skriver i sin bog om København fra 2005, for at kunne holde fri. De bor ofte i forstæder tæt på byen som Valby, Brønshøj, Husum og Amager.

Karrieretyperne prioriterer bylivet, arbejdet og nærhed til de mange tilbud byen har. De udgør omkring 30% og omfatter både børnefamilier og enlige – og de præger indre by, de indre brokvarterer samt særlige enklaver på Østerbro, Frederiksberg og Islands Brygge.

De selvstændige udgør kun 5%, prioriterer virksomheden højt, og tit smelter arbejde og fritid

sammen i deres hverdag. Gode parkeringsforhold og tilgængelighed har høj prioritet, og de bor på brogaderne og i dele af indre by.

Til de udsatte hører gruppen på overførselsindkomster eller med midlertidigt arbejde. Gruppen udgør 10-15% og bor især i Sydhavnen, hvor 50% af boligerne er almennyttigt byggeri, og i dele af Amager og Nordvest. Højeste prioritet er at få mere styr på deres fysiske og sociale omgivelser, og de bor ofte i områder som de ikke selv har valgt.

KATALYSATORER PÅ AMAGER

Amager er et af de kvarterer hvor den typiske beboer er hjemskaber, tjener under 250.000 om året, men heller ikke er fattig. De har ikke lange uddannelser, men er heller ikke ufaglærte.

Men en ny gruppe er så småt begyndt at rykke ud på øen. Katalysatorerne udgør ca 5-10% af byens befolkning, de er projektmagere og igangsættere. De tjener penge ved at håndtere symboler, arbejder som reklamefolk, journalister, tekstforfattere, kunstformidlere, foredragsholdere osv. "Til forskel for karrieretyperne har de ikke så megen magt, men de har indflydelse," understreger Henrik Dahl.

"Amager er socialdemokratisk himmerige,"

fortæller Pernille Stensgaard. “Men her flytter katalysatorerne hen fordi de er ved at få fnidder af at det hele er så pænt inde i byen. Stedet fremhæves som ‘det sidste rigtige København’, og katalysatorerne flytter derud, fordi det ikke har ændret sig endnu. Det forhold at tiden har stået stille, opfattes som autenticitet. Og nostalgi er en meget stærk følelse,” fastslår Pernille Stensgaard.

Når katalysatorerne flytter til et område, der indtil for ikke ret mange år siden stadig blev omtalt som “lorteøen”, hænger det sammen med at de ikke rigtig vil vedkende sig deres egne penge, mener Stensgaard. “Man vil gerne se sig selv som en storby-boheme og ikke som en jour-

nalist på Danmarks Radio der tjener 45.000 om måneden. Derfor kan man ikke se sig selv som et borgerdyr i et nærmest schweizisk perfekt boligkvarter,” siger hun.

Da Gitte Broeng skulle købe ejerbolig i 2004, overvejede hun ydre Nørrebro, men endte med at vælge Italienskvarteret på Amager, fordi “man har en fornemmelse af at der er ved at ske noget herude.” Hun er kunstformidler og arbejder på et galleri i indre by. Hun oplever Amager som et sted hvor man ikke føler sig klemt inde, men derimod har plads og nærhed til vandet. “København kan godt virke meget færdig i forhold til fx Berlin hvor jeg tidligere har boet. Men på Amager er der mange ‘huller’. Jeg kan godt lide den lidt tilfældige sammenblanding af industri og villakvarter – det hele er bragt sammen på en lidt uorganiseret måde. Det minder mig faktisk om Nørresundby,” fortæller hun der selv er vokset op i Aalborg.

Den forklaring vækker genklang hos Pernille Stensgaard. “For katalysatorerne er Amager nyt land, og de vil ikke ind i noget der er færdigt. De har travlt med at omforme deres omgivelser hele tiden og henter megen energi i det kaotiske og ufærdige. Islands Brygge er allerede lidt passé fordi det er færdigformet. Derfor må de videre til Amager og Refshaleøen hvor der ikke er så stramt et regelsæt for hvad man må – ateli-er sammen med bolig osv.”

LOKALPATRIOTISME

Selvom Nørrebro og Vesterbro tit rubriceres under samme hat, er der stadig stor forskel på de to kvarterer. På Ydre Nørrebro er der 20% almennyttige boliger, 15% på indre Nørrebro, men kun 4,9% på Vesterbro. Det er oftest i de almennyttige boliger at de socialt marginaliserede bor. Så er der den historiske ballast: “Nørrebro er et meget mere politisk sted end Vesterbro, og har altid været det,” siger Pernille Stensgaard. “Det ved folk, og de flytter derind eller lader være af samme årsag.”

“Vesterbro er først og fremmest studerende,

pædagoger og lærere. Det vil gerne se sig selv som et lidt flippet, bohemeagtigt sted.” Men på trods af både Vesterbro og Nørrebros ry som holdepladser for venstrefløjen, viser de seneste valg at en stor del af vælgerne i begge kvarterer er begyndt at stemme borgerligt.

“Venstre har ligeså mange vælgere på Nørrebro som Enhedslisten,” siger Pernille Stensgaard. “Men det er noget man fortier, for der er altid nogle grupper der føler de har ret til et kvarter”.

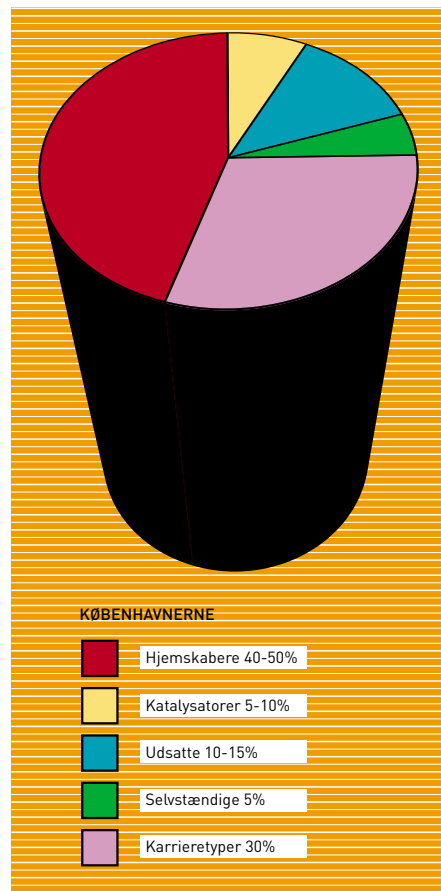
CHRISTIANSHAVN

Forestillingen om at have ‘ret’ til et kvarter dukker også op på Christianshavn. Gennem de sidste 100 år er det det københavnske kvarter der har forandret sig mest. Helt frem til 90’erne var bydelen et arbejderkvarter der husede ansatte på B&W værfet. De gamle lejligheder fra 1700-tallet var nedslidte, og i 60’erne og 70’erne flyttede studerende ind og købte ofte ejendomme billigt. I 1995 lukkede B&W imidlertid. Nu er bydelen præget af “radical chic” – katalysatorer og karrierefolk der istandsætter de gamle bjælkehuse og nedstemmer højhusbyggeri som de ikke synes passer ind.

“Det er det sted hvor de mest velhavende stemmer mest til venstre for midten. Der er en gruppe ældre akademikere som stadigvæk er 68’ere, og som er lokalpatriotiske på en særlig måde. De går simpelthen sammen om at boykotte ting de ikke synes er ‘rigtigt’ Christianshavn. De bryder sig ikke om store penge og noget der bryder med stedets historie – de er fx stolte over at have stoppet byggeriet af højhuset på Krøyers Plads. Det er bare ikke skide smart hvis du har Jyllandsposten liggende på dit dørrtrin om morgenen – det bliver bemærket. Der er en lukket-hed omkring de rigtige værdier,” fortæller Pernille Stensgaard der var upopulær i sin Christianshavner-opgang i 80’erne fordi hun som journalist-studerende holdt Jyllandsposten.

FOR-CHICKNING

Beboerne på Østerbro og Frederiksberg har

aldrig været lokalpatriotiske i samme grad. Begge er kvarterer anlagt til bedre folk – gaderne er bredere, lejlighederne som regel større, og hvad udvikling angår er Østerbro og Frederiksberg de mest stabile kvarterer. “Frederiksberg har haft et stabilt konservativt styre som ved hvad deres vælgere vil have. Her er man ikke flippet ud i eksperimenter, og i 70’erne bekæmpede man ligefrem de kollektiver der flyttede ind i de store villaer,” siger Stensgaard. Selvom villaev ejene på Frederiksberg traditionelt har været præget af ældre mennesker, er der begyndt at komme en del børnefamilier. De er tiltrukket af de store parker og ikke mindst af kommunens pasningsgaranti.

Men vil København undgå at ende som London om 15 år, er billige boliger den eneste måde at bremse udviklingen på, siger Henrik Dahl. “I gamle dage sagde man at den første fattige i et kvarter startede en forslumningsproces. Men man skal bare ikke være blind for at den første velhaver i et kvarter også starter en proces hvor området pludselig bliver chikt. Ingen kan sige om projektet med at bygge billige boliger vil lykkes. Det eneste der kan gøres ellers for at undgå Londoniseringen er at forbedre infrastrukturen rundt om København, og derved afbøde dens virkninger,” slutter Henrik Dahl.

MENNESKERFAKTA

Pernille Stensgaard (f.1960)

Journalist ved Weekendavisen og forfatter. Har skrevet *København - folk og kvarterer* (2002, 2005) *Mor, børn og far* (2003) *Skagen* (2004)

Henrik Dahl (f.1960)

Sociolog og forfatter Medstifter og partner i analysefirmaet Explora A/S. Har bl.a. skrevet *Hvis din nabo var en bil* (1997, 2005) *Mindernes Land* (2005)

Hvordan går det?

På sin vej gennem byen møder livskunstneren to rigtige mennesker, to københavnerlivsformer, som går på arbejde og hjem og ser fjernsyn. Her beretter han om københavnerier direkte fra fronten.

Af Claus Ankersen

Forleden kunne jeg have forvildet mig en tur ned ad Strædet i indre by, mens jeg spekulerede på at denne verdens lokale består af tilflyttere, og at alle ordentlige københavnere således er fra provinsen. Strædet er parallelgaden til Strøget hvor alle de færdes som virkelig hører til i den indre by, eller som for alt i verden vil se ud som om de gør. Her kan en hvilken som helst drønner komme danderende med en softice i hånden og pludselig løbe ind i det her par som jeg måske gjorde forleden. Et par rigtige københavnere, den ene fra Nykøbing Falster, den anden fra Holstebro. Fransk opdragede, pligt-opfyldende og fuldkommen ulykkelige mennesker som har forudbetalt alt på ordentlighedens alter. Her har de gjort alting rigtigt, og så er de endda ulykkelige. De har aldrig for alvor lavet ulykker. Pigen har altid været en sød pige, stille velopdragen, og med hænderne i dén grad over dynen i alle opvækstens forhold, mens drengen flinkt har spist sin grød for at slippe for de prygl han ellers anede i udsigt. Da de kom i skole, lavede de begge to, uafhængigt af hinanden, alle deres lektier hver dag. De lavede også lektier, når de havde fri. For forsynet, i fars og mors skikkelse, fortalte dem at hér var nøglen til lykke, mens de så udslukt på børnene. Så blev de teenagere og delte uartigt en flaske sød vin med tvivlsomme venner og smadrede fnisende en rude. Senere skulle de naturligvis på gymnasiet og på universitetet hvor de pligt-opfyldende stred mod opfyldelsen af barndommens løfter om lykke. Drengen ville visdommens lykke. Han ville være klog, og først og fremmest æres, og respekteres som en god mand, ‘Un hombre bueno’. Ulykkeligvis besad han ikke nogen videre originalitet, men han sled til gengæld bravt og undede sig hverken rist eller ro før han endelig fik sin skuffende embedseksamen. Pigenes drømme om lykke var vilde, men hun måtte have hænderne ovenpå dynen for at føle sig tryk, så hun spejlede sin vindtørre far i alle hun mødte, indtil hun mødte drengen som gav hende tryk med sit fiskeblå blik. Han skulle nok sikre hendes børn en god opvækst. Ligesom hendes far havde gjort. Sådan. Nu skulle man tro lykken var nået. De var færdige, og de skulle giftes. De ventede sig i hen-

des mave, og selvom de stadig boede på drengens hummer i kummerlig fugt, så var de på markedet. De kiggede efter hus, og så skulle alting nok blive godt. De spinkede og sparede og begge havde et glædesløst job, men det gik nok, for de var vant til at lide. Vant til at undertrykke deres lyster, længsler og behov for *the greater good of their parents*, og således paraderer de nu deres rigtighed ned ad Strædet, en eftermiddag i januar. Her møder de så denne dagdriver, som godt kunne være hvemsomhelst og også mig. Denne dovne slambert, denne nasserøv, denne lykkelige usling som smiler med øjnene og spiser is og er helt igennem lykkelige Jim. Sådan ser det ihvertfald ud gennem deres øjne. Mr Happy Free-load po-fucking-tatoe. De spejler sig selv, mens de *smalltalker*, og deres spejlbilleder er forgræmmede og for tidligt bitre. Åh, hvor de ønsker ham ulykke, denne is-spisende djævel. Alt ondt ønsker de for nasserøven. Nu fortæller han oven i købet at han er kunstner. Og lever af at møde sådan nogle som hende og træmanden og fortælle om det til andre, og den ulykkelige københavnerpige græmmes mens hun for sit indre øje ser sit foster sortnes til en hæsleg deform ondskab der ikke er hende, mens hendes mand vagt aner sin indre tomheds umådelige ocean, og skubber en tyk aurisk mur foran sig, så den kan afstøde glæden der strømmer ham imøde. Han vil ikke røres af den glæde, men bliver nødt til at smile. Det skal gå ordentligt til. Og så snakkes der ellers lidt, på metrofacon: Hvordan går det? Og hvad så? Og noget nyt? Og griseøjne på stilke af misund, og pyh hvor ser det ud til at gøre ondt på manden, tænker dagdriveren, som kunne have været hvilken som helst ordentlig fribytter, og ynker sin gamle ven. Fokusgrupper, sidder han med, siger han – på en konserverfabrik. – Jo, spændende, absolut spændende, hykler de til hinanden, og en lille melodi fløjter ind i hovedet på dagdriveren: Hykle til hinanden, hykle til hinanden, vi kan aldrig blive fri, fri for alt det rødekuverte-ri. Så titter vi lidt mere og siger – ‘vi må ses’ og ‘vi snakkes’ og ‘hej hej’ og ‘hils’, og så er den skid slået og livet går videre mens København tænker sit og firetogene fylkes af vorden, mens jeg dalrer videre mod Vesterbro.

Af Ellen Otzen • foto: Ty Stange

Katten fra Cleveland

Kan du klare Cleveland, kan du klare klare hvad som helst. Også København, åbenbart, for den 34-årige rapper fra Ohio, Jahi, bor her flere måneder om året.

➤ KULTUR: EN AMERIKANSK HIPHOPPER I KØBENHAVN

En by uden grafitti er en død by. I hvert fald hvis man skal tro den amerikanske rapper Jahi der er aktuell i næste måned med pladen *The Soul Hop Sessions*, produceret i København. Heldigvis for Jahi skorter det ikke på innovativ grafitti i København. Det faktum, samt mødet med det dansk-svenske hip-hop kollektiv *Nobody Beats the Beats* (NBTB), har gjort København til en by der ifølge ham selv "åbner for hans kreative sluser".

Jahi beskriver København som sit andet hjem. Han bor her adskillige måneder om året og er med koncerter i Ungdomshuset på Jagtvej ved at være et velkendt navn på den danske musikscene. Hans single *Radio Raheem*, hvor han blandt andet analyserer den danske jantelov, har været *Ugens Uundgåelige* på P3. Han er født og opvokset i industribyen Cleveland i Ohio, ældste søn i en familie hvor faren var en sjælden gæst, og hans mor havde travlt med to forskellige job for at forsørge familien. Rapmusikken blev et fristed for den unge T.J., som han hed dengang før han tog det afrikanske navn Jahi – det betyder "værdighed" på swahili.

GRAFITTITUR

I løbet af goerne slog Jahi sit navn fast i USA

som en rapper der gik en stor bue udenom den voldsforherligende, sexistiske stil og i stedet skrev politiske tekster med et socialt fokus. I Cleveland var han blandt andet kendt som leder af workshops, hvor han underviste unge i hiv og aids-oplysning. Hans mål var at nå ud til et langt større publikum end hjembyens. "Hvis du kan klare Cleveland, kan du klare hvad som helst", som han selv formulerer det. I 2004 spillede han opvarmning for den californiske gruppe *Blackalicious* under deres Europa-turné. Da de nåede København, ledte Jahi efter den københavnske grafitti han havde hørt så meget om. På hjørnet af Istedgade spurgte han en tilfældig forbigående bilist om han vidste hvor den var. Det gjorde han.

Bag rattet sad DJ Typhoon, også kendt som produceren Sonny B fra NBTB. Sonny viste Jahi blandt andet frisen *The Big Bang Theory* ved H.C. Ørstedsværket på Sydhavnen. Grafittituren blev starten på et frugtbart samarbejde mellem de to hip-hopper.

– Hvad er det ved undergrundsmiljøet i København der kan interessere en succesfuld amerikansk rapper?

"Der er en åbenhed, jeg ikke har oplevet andre ➤"

steder i Europa. Jeg kan mærke det allerede når jeg sidder i flyet til Danmark. København er ikke stresset, det er et frirum. Det er her man finder ægte hip hop. Det er uden plastik, det er ikke kommercielt. Teksterne er ikke så kvinde-fjendske som i megen amerikansk hip hop. Der findes selvfølgelig nogen der skriver misogyne tekster, men jeg har mest hæftet mig ved den mere sofistikerede danske hip hop. *Viben* er stadig positiv, slet ikke så barsk som den er i de amerikanske hip-hop miljøer. Hvad angår musik-kollektivet *Nobody Beats the Beats*, så har vi virkelig *connected*. Vi er som en familie nu. Det fede ved København er at folk sætter pris på det jeg vil kalde *old school* hiphop. Med *old school* mener jeg, at det har en affinitet til det hip hop man hørte i perioden 1992-96. Folk havde noget på hjerte. Men det er ikke *outdated* af den grund. Det er en meget organisk lyd – og der bliver *sagt* noget i teksterne. Forleden hørte jeg en ung dansk rapper der kalder sig *StickUp Jakob*. Han rappede på dansk, og jeg forstod ikke et ord Men det er noget over hans flow, jeg er vild med det. Dermed ikke sagt, at alle danske *cats* er dybt originale.”

– *Cats*?

“Ja altså hiphoppere. Men hvad angår København, så er der fire grundlæggende elementer i hip hop der er tilstede her. MC'ere, grafittikunst,

break dance og DJs. Det er langt fra alle storbyer i Europa hvor fx grafitti-kunsten er så allestedsnærværende som her.”

– *Nu er det jo ikke sådan at al grafitti nødvendigvis er kunst. Og nogle mennesker synes den er direkte irriterende, når den pludselig er sprayet op på deres husfacade?*

“Nej, og jeg synes da heller ikke al grafitti er fed. Fx her i Viktoriagade er der et stort rustent hjerte med noget grafitti på. Det er nogle virkelig slappe *tags*. Men hiphop kulturen er jo global – det er et stort træ med mange blade.”

JANTELOVEN ER IKKE DANSK

Titlen på Jahis single, *Radio Raheem*, er en reference til en karakter fra Spike Lees film *Do the Right Thing* fra 1989 – en af de første amerikanske film der går tæt på dagligdagen hos den sorte middelklasse i USA. Teksten handler om at rette ryggen og holde fast i sin stolthed selv når folk man ellers stoler på vender en ryggen. “Det, I kalder jante-loven, er jo ikke noget danskerne har opfundet,” fortæller Jahi. “I USA findes det også, vi kalder det bare for *hating*. Dér gælder det om at børste sine skuldre af og gå videre.”

Jahis danske kollega Sonny B supplerer: “Det, der tiltalte mig ved Jahis tekst-univers var at det

JAHIFAKTA

- Jahi (udtales dja-hee) er født i 1971 i Cleveland, Ohio
- Debuterede med singlen *Power Moves* i 1997. Har siden spillet med bl.a. *Blackalicious*.
- Pladen *The Soul Hop Sessions* udkommer i februar på *Sonny B Recordings / EMI* Danmark.
- Efter nogle år i Oakland, Californien deler han nu sin tid mellem Cleveland og København. Far til tre børn.

ikke handler om store biler og frække negernumser i Clevelands ghetto. Det handler om *everyday people*, mennesker som du og jeg der oplever at nogen i ens omgangskreds opfører sig som en kamæleon. Vi havde en fælles forståelse omkring rap-musikken, og det handler ikke om at prøve at tilkæmpe sig stoderkongetrønen, som fx *Jokeren* og *L.O.C* synger meget om. Det handler om at have noget på hjerte, og det har Jahi.” <<

MaxSms

0 kr. pr. sms

tdcmobil.dk

Sms ubegrænset for 99 kr./md.

MaxSms

• 99 kr./md. i abonnement
• 99 kr. i oprettelse
Mindsteudgift i 6 mdr.: **693 kr.**
Ved betaling via BS

Øvrige priser
• 99 øre/påbegyndt minut • 0 øre/sms
• 3 kr./mms • 25 øre i opkaldsavgift

Sms alt det du vil – uden at få nedtur over regningen med et MaxSms abonnement.

Få info og en Truetone for 0 kr.

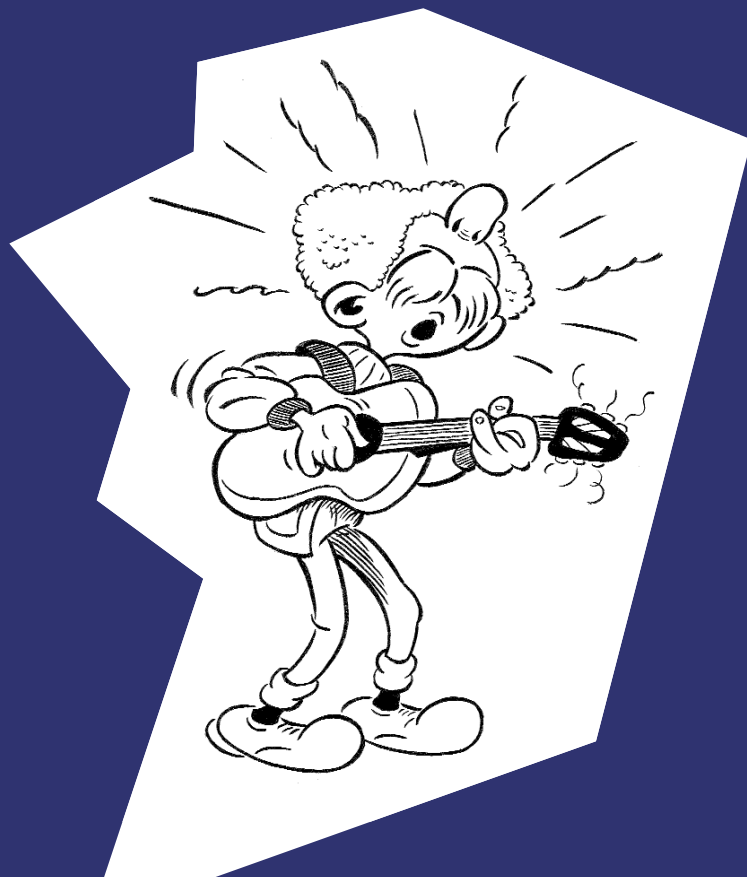
Få løbende info om gode tilbud, konkurrencer og markedsføring om mobiltelefoni via sms og telefonopkald fra TDC Mobil. Send en sms med teksten **Max13 mellemrum** og **dit mobilnummer** til 1202 og tilmeld dig, så får du også en Truetone for 0 kr. Det koster almindelig sms takst, og du kan altid afmelde dig ved at sende en sms med nejtak til 1202.

Mobilabonnementet MaxSms er uopsigeligt i 6 mdr.
Sms-prisen gælder kun for privatforbrug til danske mobilnumre i Danmark.

Mobil

kom nærmere

Gadejammer!

Har København Europas dårligste gademusikere? KBH har sat ørerne på prøve i Københavns gågader.

Paris' metro groover og gynger. På Wiens torve og stræder demonstrer de ypperste klassiske musikere deres færdigheder. I Moskvas undergrund spiller hele små symfoniorkestre. Og London er et overflødighedshorn af musik, gøgl og performance.

Hvorfor skal det så være sådan en jammer at bevæge sig rundt i det indre København?

KBH har spurgt Henrik Marstal, der ikke blot selv er musiker med base i København, men også har skrevet bøger om dansk kultur og forholdet mellem musik og samfund. Vi inviterer ham til en spadseretur i de københavnske gågader.

Og vi har den gademusik vi fortjener, slår han fast, allerede da KBH møder ham på Rådhuspladsen. Vi danskere er ganske enkelt ikke kvalitetsbevidste nok når det kommer til gademusik.

"I modsætning til mange andre lande betragter vi i Danmark gademusik som en avanceret form for betleri snarere end et kvalitetspræget tilbud til alle os der bevæger os rundt i byrummet. Vi tænker ikke over at det faktisk kan være bedre," siger Henrik Marstal.

"Hvis der sidder en mand og spiller ubehjælpeligt harmonika eller mundharpe nede på hjørnet, og man alligevel giver ham fem kroner, fordi det er synd for ham at han skal sidde der og fryse, så er det jo en opfordring til at han skal blive i byrummet: 'Det er fedt du sidder der makker – bliv endelig ved med din elendige musik'."

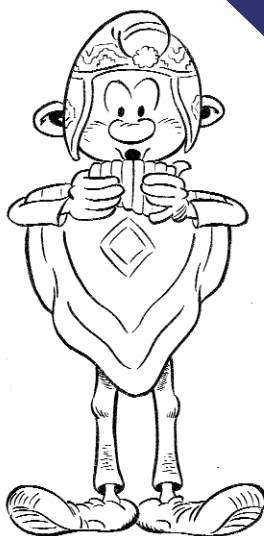
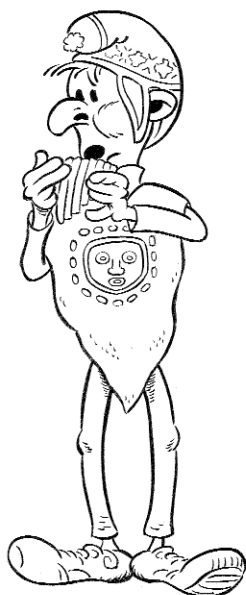
RETTE TIL FLISEN

Vi er altså selv med til at opretholde det dårlige niveau. Det maner til eftertanke da tonerne fra

vandreturens første indslag strømmer os i møde fra indgangen til Rådhusarkaden: En enlig saxofon der jamrer sig vej gennem jazz-standarden All Of Me. En skinnende ti'er lyser op i læderkasketten foran den forhutlede træblæser.

"Et andet problem er at konkurrencen blandt gademusikere i København ikke er høj nok. Jeg tror der er sådan et hierarki blandt gademusikere hvor de musikere som er i stand til at tjene penge, erhverver sig en status der betyder, at de har ret til fortovet. Og i byer vi normalt vil sammenligne os med som Paris og Berlin, er der kun plads til de gode musikere, mens der i København åbenbart ikke er nok mennesker der er interesserede i at spille på gaden."

Han peger på at Velfærdsstaten bidrager til at få musikere må ty til gaden for at få smør på brødet eller nye strenge på violinen.

➤ KULTUR: GADEMUSIKANTER

Af Jeppe Villadsen • Illustrationer: Jonas Madsen

STAIRWAY TO HELL

En trup på fem Peru-indianere har erobret strøgets bedste scene: foran Danske Bank på Gammeltorv. De har lagt an til endnu en gennemspilning af *Stairway to Heaven* udsat for panfløjter, charango og synthesizer. Lyden er velkendt for enhver der færdes i de større danske byer og kan høres i miles omkreds.

“Det er et interessant fænomen med disse omrejsende sydamerikanske orkestre. Tager man til Hamburg og stiller sig på banegården, møder man nogle man tror er de samme mennesker. De spiller samme repertoire og gør det på nøjagtig samme måde.”

Henrik Marstal mindes også at have stødt på de panfløjtebevæbnede indianere i den lille engelske by Chester, mens skribenten husker at have iagttaget klonerne i Nice.

“De er overalt. Det er sådan en global gademusikform som er med til at binde byrummene sammen ved at tilføre den samme musik i alle byrum. Det synes jeg faktisk er en ret fascinerende tanke selv om jeg ikke synes det er særlig fedt at høre på.”

- *Lidt ligesom man finder en McDonald restaurant i enhver europæisk gågade?*

“Ja, det er et eller andet sted den samme form for globalisering der sætter sig igennem – en kulturel globalisering.”

DEN STORE GÅENDE CAFÉ

Længere nede ad Strøget forsøger en enlig musikanter at trænge igennem pustet fra panfløjterne med hjælp fra en stålstrøget guitar. Med blåsprængte fingre og hæs stemme slider han sig vej gennem klassikere som *Blowing in the*

Wind og *Streets of London*. Det er gadeoptræden af den arketypiske slags. Skramlende autentisk og lige ud af landevejen.

Henrik Marstal peger på at der er sket en enorm udvikling af bykulturen i Danmark gennem de sidste ti år.

“Selv om vi stadig lever i et koldt klima, er de store byer i langt højere grad blevet steder hvor man lever på gaden – hele ‘coffee to go mentaliteten’. Byrummet er kommet til at minde mere om det vi kender fra Sydeuropa hvor folk lever og bruger en stor del af deres dag på gaden, og fortovet faktisk er blevet til en stor gående cafe. Og der synes jeg det er interessant at nogle dele af byrummet slet ikke er fulgt med, fx gademusikanterne.”

- *For hvis der havde stået en cafejer bag denne her store gående café, ville han næppe have hyret præcis de musikere?*

“Nej, lige præcis. Når jeg tænker tilbage på for ti år siden da jeg boede på kollegium i den indre by, kan jeg godt undre mig over at tingene ikke har ændret sig. Musikken er ikke blevet bedre overhovedet.”

SANGE FRA ANDEN REVLE

Ved Storkespringvandet står den på percussion. To unge fyre lægger alle kræfter i på to afrikanske håndtrommer. De har samlet opmærksomhed fra en mindre halvmåneformet skare der ser ud som om de ikke helt ved hvorfor de står der. Det prøver de to musikere så at huske dem på. Det er energisk, det er højt, og det er helt ude af takt.

“Generelt må man sige at gademusikerne har haft svært ved at skabe respekt for deres fag. Det er svært for moderne byboere at holde af lyden af traditionelle musikinstrumenter. En harmonika lyder sgu ikke af bykultur, og heller ikke en violin. Det er instrumenter fra landet eller ude fra havet, og mange bliver generet af den lyd der kommer – den passer ikke sammen med det byrum som de ser sig selv som en del af.”

– *Og den kontemporære musiklyd – pop- og rockmusikken – har aldrig rigtig fundet fodfæste i gaderne.*

“Nej, ikke for alvor, og det kunne den godt have gjort for man kan tage en elektrisk guitar og en lille batteridrevet forstærker og stille sig op og spille. Men rockmusikken lever ikke på gaden på den måde; dens natur handler mere om at stå i øvelokaler, i koncertrum og på plade. Rockmusik har at gøre med autenticitet, og en selvhøjtidelighed i forhold til det at være musiker. Folk skal komme til én og høre hvad man har at byde på, og det sker mildt sagt ikke når man stiller sig op på gaden og spiller.”

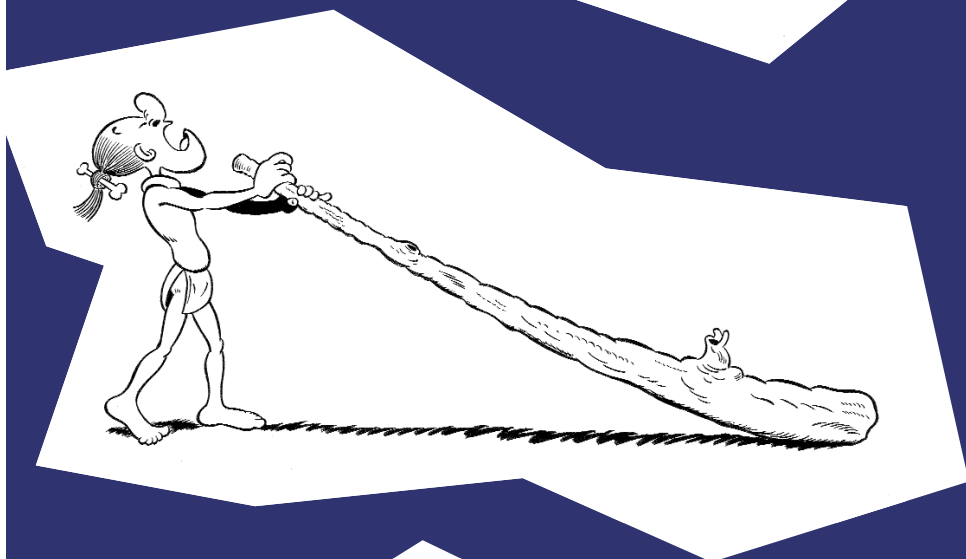
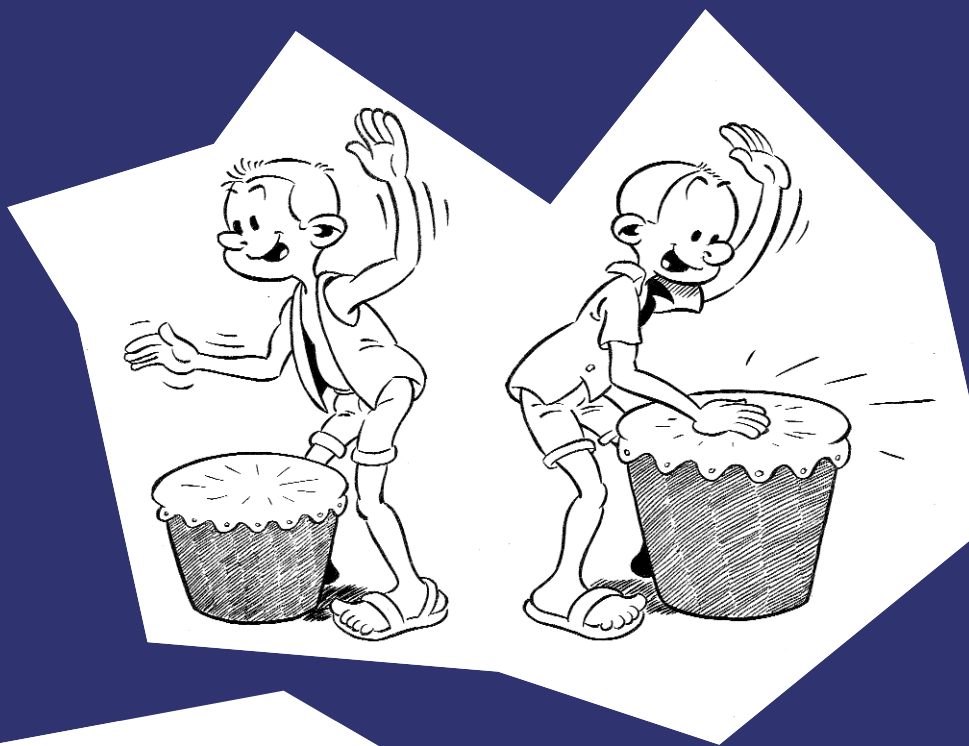
PENGENE – ELLER VI SYNGER!

Vi er nået til strækningen ved Illums hovedindgang. Her er der godt nyt for tilhængere af den australske aboriginal-musik: En bleg, determineret vesterlænding prøver kræfter med det traditionelle australske blæseinstrument, didgeridoo'en. Det generer ikke ret meget, og placeringen på gågaden virker som et indlysende alternativ til de overfyldte kommunale øvelokaler.

– *Hvis vi skal opsummere, kunne det lyde som om du mener de danske gademusikanterne burde overtage Frelsens Hærs motto: ‘Pengene – eller vi synger’.*

“Ja, og jeg er bange for det aldrig ændrer sig – at danskerne har den musik de fortjener.”

Længere oppe ad Købmagergade er en lille dreng blevet sendt i byen med et keyboard. Den står på julesange i anledning af højtiden. Folk haster fortravlede forbi. Han ser ikke glad ud. ◀◀

FÅ OVERBLIK OVER HOVEDSTADENS NYE ARKITEKTUR PÅ WWW.COPENHAGENX.DK

COPENHAGEN X skaber overblik over hovedstadens nye arkitektur med en bygguide og et digitalt PROJEKTGALLERI, der samler byens nye arkitektur og byudvikling.

Læs mere på www.copenhagenx.dk

**NY BYGUIDE TIL
DIN HOVEDSTAD**

80 sider

KR 50,-

Køb den hos Dansk Arkitektur
Center eller bestil den hos
din boghandler

**NY ARKITEKTUR
I HOVEDSTADEN**
COPENHAGEN X / 2012

**CO
PEN
HAG
EN
X**

Copenhagen X
International By- og Boligudstilling 2002-2012

Copenhagen X er et partnerskab mellem Fonden Realdania, Frederiksberg Kommune og Københavns Kommune og operes af Dansk Arkitektur Center.

DAC | DANSK ARKITEKTUR CENTER

FRA VERDEN

Manicures & Martinis

Hvorfor er der altid lang kø til dametoiletterne? Nyt barkoncept i USA løser dét problem.

Af Johanne Løgstrup

➤ LOS ANGELES: BEAUTY BARS

Hollywood, Los Angeles ligger *Beauty Bar*. Hvis du ikke ved hvor du er på vej hen, vil du uden tvivl tro at du er gået forkert når du træder ind i den halvmørke bar. Lokalet er et komplet *remake* af en skønhedssalon fra 1950'erne. Hvor der ikke er spejle, er væggene malet pink med glimmer. Rundt omkring står der små rulleborde. Stolene er gamle vippestole med store hårtørrerhjelme. Kun en stor bar afslører stedets primære formål. Den fylder det meste af væggen, og blandt gin- og vodkaflasker står gamle pudderdåser og hårprodukter. Cocktailkortet byder på Miss Clariol (amerikansk hårprodukt), Platinum Blonde, French Flip (kendt

fra utallige husmødre i amerikanske film fra 60'erne) og Blue Rinse (kendt af mange danske bedstemødre).

BLEG HUD OG LÆDERJAKKE

For bare ti dollars kan du få lagt en manicure og drikke en martini. Ved de små rulleborde arbejder skønhedsassistenter, og jeg tager hele pakken og sætter mig ned ved Yvons bord med min drink. Yvon anbefaler mig navyblue neglelak og forklarer at en mørk farve er god hvis man ikke har lange negle. Hun fortælle mig om sine klienter, mens hun med sine muskuløse hænder masserer mine fingre. Der kommer selvfølgelig

mange turister som mig der har hørt om baren og er nysgerrige, men hun har også sine faste kunder der kan lide at nyde en cocktail, mens de gør sig klar til at fyre den af.

Konceptet er nu mest for sjov og forventes ikke at blive taget seriøst. Heldigvis er baren da også fyldt med unge punk rock typer. Fyre der alle ligner kloninger af Ramones: sort hår, bleg hud, læderjakke og t-shirts med tryk og store farverige tatoveringer på de bare overarme og blege piger med store røde læber og platinblondt hår. Hver aften vender en DJ plader. Musikken denne aften byder på et mix af ny garagerock og gamle kendiser fra 1970'erne og 1980'erne.

Den første Beauty Bar åbnede for ti år siden i New York. På 14th street i Lower Eastside fandt *hipster*, entreprenør og manager Paul Devitt en skønhedssalon hvis indretning var urørt siden 1960'erne. Her opstod idéen om at omdanne stedet til en bar uden så mange forandringer. Han overtog lejemålet og hele stedet som det var. Baren blev en succes, og i dag findes også Beauty Barer i San Francisco, Las Vegas og altså i Los Angeles.

DET RIGTIGE MIX

I de tre nye byer på Beauty Bars landkort har Paul Dewitt ikke været lige så heldig som i New

York – eller har ikke haft tålmodighed til at vente på at det rette sted skulle dukke op. Beauty Baren i Los Angeles var eksempelvis oprindeligt en pakistansk restaurant, men interiøret er opkøbt i gamle skønhedsklinikker. Man kan frygte at et godt koncept mister sin charme når det overføres til alle mulige andre byer. Sådan er det gået for mange kæder fra New York, fx Starbucks og Noahs Bagels, der kommer til at ligne kulisser fordi de holder fast i en stil der hører et bestemt sted til. På trods af sin voksende succes er det endnu ikke sket for Beauty Bar, måske fordi interiøret er ægte nok, og et naturligt patina skinner igennem. Eller også er

det fordi Beauty Baren's stil er så ærkeamerikansk som den kan blive. Men allerede et besøg på deres hjemmeside vidner om at det kan vokse sig endnu større. Her kan man købe T-shirts og kasketter med baren's logo. Så måske vi en dag ser en skønhedsbar i København. «

Beauty Bar, Los Angeles

1638, N. Cahuenga Blvd.
www.beautybar.com

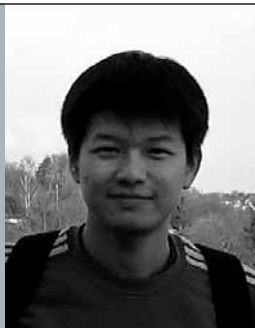

ONE WAY

CHANG SHA, KINA - KØBENHAVN

DET FJERNE VESTEN

Kinesisk mad i Kina har intet at gøre med kinesisk mad i København, og vi er venlige og hjælpsomme på vores arbejdspladser. Herboende udlændigene kaster et frisk blik på København og københavnere.

ONE WAY #06

■ Af Renke Tan

22 år, født i Chang Sha i Kina, ca. 1.000 km vest for Shanghai. Blev i 2004 Bachelor på Zhejiang Universitetet i Hangzhou som DTU er partner med. Læser nu Master-overbygning i *Computer System Engineering* på DTU i Lyngby. Kom hertil i august 2004 og forsøger også at lære dansk ved siden af studierne og et deltidsjob som IT-supporter.

» **F**or de fleste kinesere er København simpelthen for langt væk til at forestille sig. Når kinesere tænker på Danmark er det som regel den ondsksfulde joke med den lille havfrue i TV-nyhederne, H.C. Andersens eventyr på bogreolen og en tårnhøj skatteprocent der melder sig.

Jeg husker stadig den dag jeg ankom til København og sad i toget fra lufthavnen til Nørreport Station. Jeg var mælløs. Jeg havde det som om jeg var med i en vestlig film: en gruppe hvide mænd i flotte jakkesæt og elegante blonde piger der talte sammen på et besynderligt sprog. Det var første gang nogensinde jeg var i udlandet, og alt virkede sjovt og eventyrligt. Det var tilmed meget langt væk hjemmefra. Jeg tog ind til byen med åbne øjne og en smule træthed.

Jeg er født i den kinesiske by Chang Sha, hovedstaden i Hunan Provinsen der også var Formand Maos hjemegn.

Da jeg var 17 startede jeg på universitet i Hang Zhou, en meget smuk by der er populær blandt turister. Både Chang Sha og Hang Zhou har flere indbyggere end hele Danmark. Der er altid tætpakket med mennesker i disse to byer – hvadenten man tager bus eller tog, går rundt i parkerne eller langs søerne. Om sommeren, når folk har ferie og alle er udendørs, er menneskemængderne ulidelige. I København er det kun få gange om året på Strøget at der er tæt trafik.

Sidste år til Kulturnatten sad jeg i en bus fra city på vej mod zoologisk have for at se dyrene om natten. Københavnerne morede sig bare over hvor fyldt bussen var, men for mig er det ikke længere sjovt at blive klempt.

- Som kineser er man vant til at der er proppet i gaderne, og så kan København godt komme til at virke lidt mennesketom.

- Hang Zhou tiltrækker mere end 20 millioner turister om året hvoraf omkring en million er udlændinge. Den er kendt for sine søer og kanaler, og Marco Polo kaldte den for "den fineste og prægtigste by i verden". Siden er der dog kommet nogle betonkomplekser til.

Lyngby, hvor jeg bor for tiden, er nu lidt for stille til mig. På DTU er det kun i frokostpausen at jeg har følelsen af at gå på et universitet. Bortset fra i myldretiden møder jeg ikke mere end ét menneske i minuttet på campus. På mit universitet i Kina er det totalt det modsatte. Man skal være hurtig for at få en plads i auditoriet, på biblioteket eller i kantinen. København er meget fredfyldt – nogle gange lidt for fredelig.

PRIVATLIVET ER UVUDERLIGT

Livet som studerende er også meget anderledes end hvad jeg hidtil har prøvet. I Kina får alle studerende kollegieværelser på campus og må dele et enkeltværelse og ét toilet med mindst tre andre. Vi bliver også skriftligt indskærpet fra universitetets side at vi ikke bør leje et værelse ude i byen. Det synes jeg er både godt og skidt.

Det er nemt at komme tæt på mennesker som man deler værelse med, og to af mine bedste venner er netop folk jeg har delt værelse med. Men hvis man derimod ikke kommer godt ud af det med sine værelseskammerater, er det meget skamfuldt. Hvis man ikke kan holde hinanden ud er der ikke noget at gøre.

Det er meget dyrt for studerende uden indtægt at leje et værelse uden for campus. Og flytter man ud, er det sandsynligt at man bliver afskåret fra det sociale fællesskab og fra at få vigtige oplysninger. Som studerende i København tager det også tid at få en god bolig. Men jeg kender ingen danske studerende der ville drømme om at dele et værelse med en ven for at spare penge. Privatlivet er uvurderligt i Danmark og garanten for en høj livskvalitet. Og det er jo det, det hele handler om i København.

Arbejdspladserne i København er gode. Jeg har ikke ret megen erhvervs erfaring fra Kina, men jeg ved at arbejdsklimaet er meget stressende og konkurrencepræget. Stillingsopslag udløser som regel hundredvis af ansøgninger, og folk tyer gerne til ufine metoder for at få en forfremmelse eller en lønforhøjelse. Vi plejer at sige at din succes afspejler din evne til at sno dig. Jeg er heldig at det aldrig har været nødvendigt for mig at trække i slangeskindet.

CHEFEN ER IKKE CHEFEN

Da jeg startede på mit livs første job, blev jeg mødt med åbenhed og entusiasme fra mine meget kvalificerede danske kolleger. Jeg har ikke set så mange venlige blikke og hjælpsomme hænder ret mange andre steder. Jobbet er selvfølgelig stressende til tider, men samtidigt »

Renke Tan er fra Chang Sha i Hunan provinsen hvor også Formand Mao trådte sine første sko.

sjovt og lærerigt, og nøgleordene på min arbejdsplads er venlighed og ansvarlighed. Jeg kunne ikke ønske mig noget bedre sted at indlede min karriere.

Noget andet der overraskede mig ved mit danske job var fleksibiliteten. Hvis man arbejder hjemme en dag, er det ikke ensbetydende med at man dovner den eller er mindre effektiv. Så længe man afleverer inden deadline, har man utrolig megen frihed. Her er chefen ikke Chefen, men bare en mand der tager lidt flere beslutninger og læser lidt flere rapporter. Han er ikke højt på strå, men meget hjælpsom over for sine ansatte.

HUNDEÆDE

For en kineser som mig er maden i København et evindeligt problem. Der er mange udmærkede restauranter og cafeer, men det er bare ikke godt nok til den kræsne kineser. En gang eller to om måneden kan Jensens Bøfhus eller Hardrock Café gå an. Men det er som oftest kedeligt og smager ikke af meget.

Næsten alle byens kinesiske restauranter er tilpassede danske gaver i en grad, så vi kinesere ikke kan genkende maden. Måske er kompromisset en overlevelsismetode for dem, men det kunne jo være at københavnernes faktisk ville synes godt om den mad der laves i Beijing,

Shanghai og Hong Kong? Men det kan måske være det samme, for man ville alligevel ikke kunne skaffe råvarerne til byen. Forleden spurgte jeg mine danske venner hvor jeg kunne få en ferskvandsfisk, men de fleste spiser kun laks eller sild og køber dem i små, udskårne stykker.

Den eneste grøntsag her der passer til min madlavning er kinakål (for mig er definitionen på en grøntsag en plante med spiselige blade). Jeg ved godt det er sundere at spise friske grøntsager, men jeg foretrækker kogte eller stegte. Mine gangfæller på kollegiet vil sikkert give mig sikkert ret, for min mad-dag i madklubben er den som alle ser mest frem til i hele semesteret. Men selvom de følger min opskrift, kan de aldrig få det til at smage rigtigt. <<

I næste nummer skriver Shiva fra Indien

QUIZVINDERE

Vindere af sidste nummers københavnerquiz blev

Stine Berentsen, Kbh K
Mads Jørgensen, Kbh N

En Philippe Starck Spaghettibox er på vej.

Svarene var: B, A, B, C, A, C, A, B, B

KINAFAKTA

- Der bor godt 7.500 kinesere i Danmark.
- 55% af dem bor i Storkøbenhavn.
- 53% af dem er kvinder.
- Der bor ca. 1,4 milliarder mennesker i Kina.
- Mere end hver femte menneske på jorden er kineser.
- Folkerepublikken Kina blev udråbt af Mao i 1949. Landet har fortsat et-partisystem, men Maos idealer er for længst lagt på hylden.
- Kinas økonomi vokser med over 7% om året, og det vurderes at økonomien vil være større end USA's i løbet af 10-15 år.
- Den traditionelle kinesiske kalender er anderledes end vores. Årets første dag er i år den 29. januar, og året er "hundens år". Siden 1912 har kineserne dog også brugt samme kalender som os, så de fejrer to årsskifter - også dem der bor i København.

KBH UPDATE

IDRÆTSMEKKA I VALBY

Af Kasper Foged Rasmussen

Valby Idrætspark skal være byens aktivitetssted nummer ét.

Siden 1920'erne har Valby Idrætspark været et af hovedstadens store samlingspunkter. Hvis man ikke lige har slidt sålerne op på Valbyhallens gulv eller på de store græsarealer, eller hvis man ikke har råbt sig en pukkel til på Valby Stadion når Frem spiller op til kamp, så har man muligvis været til rockkoncerter i området. Gennem en menneskealder har Valby Idrætspark, Valbyhallen og Valby Stadion tiltrukket folk fra hele byen.

Nu skal der for alvor hankes op i det slidte anlæg, og Københavns Kommune har iværksat en storstilet plan for Nordeuropas største udendørs idrætsareal. Området skal være fremtidens københavnske og danske idrætskvarter nummer ét – en ny og attraktiv bydel fuld af liv og aktivitet. Konkurrencen om en helhedsplan for Valby Idrætspark blev vundet af SLA

Tegnestue i oktober 2005, og planen går i al sin enkelhed ud på at omdanne området til en levende og idrætsaktiv bydel med tilhørende nye boliger.

UDERUM

SLA's plan lægger op til at uderummene skal indrettes så det bliver let at kombinere motionsløb og smukke kig ud over parken med leg og motorisk udvikling, banedbaner for unge og eksempelvis boule for ældre. Boligerne kommer til at sno sig som et zigzag-bånd langs banerne og er bundet sammen af grønne områder.

Mellem husene er der plads til caféer, butikker, helseklubber og restauranter med udeservering.

STADION OG...

Der skal bygges et nyt Vandkulturhus hvor taget kommer til at udgøre en del af det nye Superligastadions store tribune. Valbyhallens tag kommer på samme måde til at fungere som supplerende tilskuerpladser for stadionet. Derudover lægger idéudkastet op til at området skal byde på blandt andet en BMX-bane, en cricket bane, atletikbaner og en stor rulleskøjtebane.

▬ Det nye vandkulturhus bliver en integreret del af et helt nyt stadion til bl.a. boldklubben Frem.

IDRÆTSPARKFAKTA

- ▀ Det er planen at projektet kan påbegyndes i løbet af i år.
- ▀ Der er foreløbig afsat 80 mill. kroner til det nye Vandkulturhus.

LYKKEGAARDS

MAULE

AF MORTEN LYKKEGAARD

FÆTTER HØJBENS FANTASILLIONER

Det burde være en ren solstrålehistorie. Hver dag på gader og stræder i København popper nye funklende millioner frem mellem de knejsende bygninger. Ejendomspriserne skyder til vejrs som mursejlere i brunst, og København er i al klædelig beskedenhed blevet god for mange, mange flere milliarder kroner i løbet af de sidste par år. Byen er midt i sit livs fest, den er simpelthen *the place to be* - Europas coolste by, uden tvivl.

Og københavnere ved det. Derfor er det efterhånden plat umuligt at møde en københavnere uden at samtalen efter få sekunder drejes ind på tidens hotteste emne: Din bolig. Det er faktisk gået hen og blevet så grelt at jeg udelukkende støder ind i fire arketyper når jeg vover mig ud i byen.

For det første har du Andelshaveren. For os der ikke tilhører dette udsøgte folkefærd, er Andelshaveren nærmest en gud. Fra sit nyrenoverede paradys skuer Andelshaveren i majestætisk tavshed ned over os dødelige fjolser. Når Andelshaveren taler, er det helst med sit eget folk, for kun de forstår den stille glæde Andelshaveren føler når han klapper sin andel sammen med de tre omgivende lejligheder, ombygger den ene til et gigantisk samtalekøkken i rustfrit stål og opgraderer hele svineriet med tre solvendte altaner der i ét snuptag hæver andelens værdi med halvanden million. Andelshavere plejer gerne deres fælles glæde ved deres øretæve-indbydende billige boliger, og sammen taler de gerne ud om deres eksistentielle kriser. Som da den ene Andelshaver med gru måtte erkende at tømreren først ville få den sidste altan klar halvt inde i maj, eller da den anden Andelshaver gik amok, fordi kommunen formastede sig til at vejre planer om et nyt tiltrængt boligbyggeri tre gader længere nede der kunne risikere at beskære eftermiddagssolen med trekvart minut.

For Andelshaveren er alle vi andre som folk med pest. Vi er byldebefængt kryb fra en lavere kaste der dagligt chikanerer Andelshaveren med vores patetiske trygleri om at blive optaget på det helligste af det helligste: Den interne venteliste hvor ventetiden kun er seks år.

Dernæst har du Boligejeren. 'Samtalen' med ham er hurtigt overstået for han laver ikke stort andet i disse dage end at hoppe rundt som en lille dopet Duracell-kanin og brøle ud til gud og hvermand at *NU* har han tjent en million på sin bolig!!... *NU* to millioner!!... og *NU* snart fire millioner!!! Yippie yippie yeah!!!

Så har du vores alle sammens nye bedste ven: Ejendomsmægleren. Der går ikke én dag uden han lige smutter forbi dig for i al elskværdighed at minde dig om de seneste revolutionære landvindinger inden for boligmarkedet. Hvis du lader Ejendomsmægleren - din aller, allerbedste ven - sælge din bolig *lige nu og her*, smider han gerne kvit og frit en håndlavet bil eller en jetjager i nakken på dig - bare for at vise dig hvor glad han er for dig. Ejendomsmægleren vinker til dig fra alle gadehjørner og busser med et lidt foruroligende manisk smil der forsikrer dig om at denne prisværdige samfundsborgere ikke helmer før hver en mursten i København er sat til salg.

Men hvorfor farer jeg sådan i flint over alt dette? Måske fordi jeg selv er den fjerde type: Lejeren, altså den reelt boligløse. Den halvmiserable stakkel der er ved at blive ædt op af bitterhed over at han ikke scorede kassen, mens tid endnu var. København er en smuk by - ja, en rigtig smuk by endda - og jeg ville gerne have skrevet en oprigtig hyldest til byen. Men København er desværre gået hen og blevet lidt af en myte. En metropol du engang som fattig flånør kunne boltre dig i, men som nu er ved at lukke og slukke for al tid og evighed - alt imens et mere og mere velbjærget boligmarked som en anden Fætter Højben jubler over sine fantasillioner.

Og det er egentlig en skam.

KALENDERJANUAR

K.R.O.P.

Trine Dyrholm, Louise Mieritz og Tammi Øst har skrevet og komponeret 20 sange om liv og lemmer. Med et liveorkester og et herrekor skaber de en humoristisk tanke- og hjertevækkende forestilling. Et overflødhedshorn af sjove, poetiske og grove sange der alle kredser om kroppens dele.

19. januar - 2. februar
Bellevue Teatret

THE PRODUCERS

The Producers er baseret på Mel Brooks' Oscarbelønnede film fra 1968 af samme navn, med den danske undertitel *Forår For Hitler*. Mel Brooks har selv skrevet forestillingens musik og sangtekster hvilket med garanti sikrer en grotesk og underholdende aften.

Det Ny Teater
26. januar - 7. maj

SOMMER OG SOL

Vinteren er mørk og deprimerende, men på Ferie06 i Bella Center kan man drømme sig frem til den næste sommerferie. 100 rejsebureauer stiller op i de hellige Bella-haller fordelt på cirka 800 udstillere fra mere end 50 lande.

27. - 29. januar
Bella Center

MIND THE GAP

Ane Lykke udforsker hvordan forskellige materialer kan påvirke et rum og spille sammen med omgivelserne. *Mind the Gap* er en lille, stærk udstilling der på en enkel måde viser hvordan vi har stor indflydelse på de rum vi befinder os i.

Dansk Design Center
6. januar - 20. februar

JAMIE CULLUM

Den engelske pianist Jamie Cullum kaldes for jazzens svar på Jamie Oliver. Med sin gavtyveattitude og sit entertainer-talent har han charmeret sig direkte ind i hjerterne hos et kæmpe publikum verden over.

29. januar
Store Vega

DIN

Seks af byggebranchens største aktører præsenterer en vision for en helt ny type virksomhed. Udstillingen *DIN* viser hvordan en fælles vision med forbrugeren i centrum kan forny byggebranchen og skabe et bæredygtigt byggeri til 1 kr. pr. kvadratmeter.

Til marts 2006
Dansk Arkitektur Center

TRE FOTODUSTILLINGER I ÉN

Den Demokratiske Republik Congo: Den glemte Krig er blevet til i samarbejde mellem Læger uden Grænser og VII Photo Agency. Med *Danske Piger* giver fotografen Torben Raun et mere nuanceret billede af danske piger med anden etnisk baggrund, og med *Vi er her osse* viser fotografen Klaus Bo Christensen billeder fra Vesterbro.

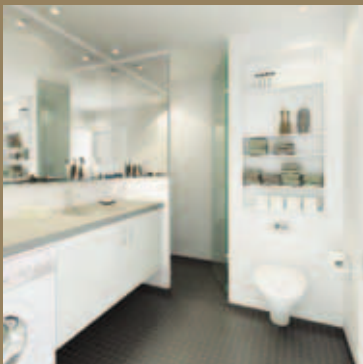
Til 22. januar
Øksnehallen

JAMES BLUNT

Debutalbummet *Back to Bedlam* har overgået enhver våd drøm. I England har albummet solgt over 6 x platin, og den unge knøs har turneret i hele verden - også som support for Elton John.

24. januar
KB Hallen

Visualiseringen er fra øen Fyrholm

MARITIM EKSKLUSIVITET I KØBENHAVNS NYE KANALBY

LINDHOLM

1. etape blev solgt på én dag

Nu åbner vi snart for 2. etape af salget af øen Lindholm, der i alt består af 147 lyse og moderne boliger - de fleste med altan og/eller tagterrasse.

Med nyanlagte kanaler og lejligheder direkte til vandet tegner Sluseholmen til at blive et af de mest charmerende kvarterer i København. Et prestigeprojekt der er inspireret af byggestilen i Amsterdam - og et projekt der med sine mange forskellige og individuelle facader byder på varme og variation.

RESERVÉR DIN DRØMMELEJLIGHED !

Skriv dig op på Nordicoms fordelssliste på

www.nordicombolig.dk/lindholm

Så kontakter vi dig inden salgsstart af 2. etape. Står du på listen, er du blandt de første der kan vælge lige netop den lejlighed du drømmer om...